LETHRICA

ÅRGANG 9, NR. 17 DE HISTORISKE FORENINGER I LEJRE KOMMUNE APRIL 2014

AKTIVITETER FOR BØRN

I dette nummer er der en artikel fra børnekulturugen for Lejre kommune, Kram kamelen, og om Kartoffelferie - aktiviteter på Tadre Mølle.

Birte Lund Hansen fortæller om sine skolerejser til hovedstaden.

Vi hører også om Arbejde adler i Lejre, stormene Allan og Bodil, Branden i Glim og fundet af en guldbrakteat i Gl. Lejre.

De tre serier fortsætter.

Husk også at studere de mange tilbud på bagsiden.

Vi ønsker alle vore læsere en rigtig god sommer

På redaktionens vegne

Thyra Johannesen

I DETTE NUMMER:

Leder	2
Branden i Glim	4
Arbejde adler i Lejre	6
Havnen lukket på grund af vand	11
De tre ture til København	14
En (dobbelt) guldbrakteat fra Gl. Lejre	18
Bayers billeder	22
Sagn og myter	25
Der var engang	28
Kram kamelen	34
Anmeldelse	39
Foreningsnyt	41
Lejre Historiske forening	41
Egnshistorisk forening for Hvalsø	43
Bramsnæs Lokalhistoriske Forening	46
Lejre Museumsforening	47
Sommervandringer	48
Tadre Mølles Venner	49
Mindeord Viggo Nielsen	53
Aktiviteter Lejre Museer	54
Kommende aktiviteter	56

LØSSALG 10 kr

LEDER

Der er nyt fra museumsområdet.
Både godt og skidt.
Godt for Lejre, og skidt for Tadre.
Det gode først.

Lejre.

Roskilde Museum er barslet med et oplæg til en ny og hårdt tiltrængt udstilling på Lejre Museum. Kommunen har tiltrådt oplægget.

Til formålet har kommunen afsat tre millioner kr. fordelt over to år.

Det vil dække over 50 % af udgifterne til den nye udstilling. Resten skal museet søge ekstern finansiering til.

Sammenlignet med andre projekter er her tale om en meget høj grad af kommunal medfinansiering.

Fra de historiske foreningers side havde vi opfordret kommunen til selv at udarbejde et "Lejre-oplæg" til Roskilde Museum efter en lokal høring.

Sådan ville man det altså ikke.

Vi respekterer kommunalbestyrelsens beslutning, om end vi havde håbet, at de tre millioner skulle have været brugt som løftestang til rejsning af betydeligt større eksterne midler.

Hvad vil Roskilde Museum så gøre i Lejre?

Herom er vor viden begrænset. Vi har fået et mundtligt oplæg af museumsdirektør Frank Birkebæk i museumsrådet og efterfølgende et kort notat om museets planer, opdelt i temaer. Tegninger foreligger endnu ikke.

Konkret ved vi, at vestlængen skal sættes i stand, og at hele museet skal sikres, således at også vigtige fund kan udstilles på forsvarlig vis.

Udstillingen skal være af national karakter, som vi længe har efterlyst. Frådstenskælderen skal frilægges og overdækkes.

Umiddelbart virker oplægget tiltalende, selv om det ikke er særlig ambitiøst.

Der vil blive tale om et betydeligt fremskridt, men er der tale om et fremtidens Lejre Museum, der står mål

Luftfoto fra Gl. Lejre. Foto Ole Malling

med nuværende og måske også kommende udgravningsresultater?
Det mener Roskilde Museum. Vi er knap så sikre. Vi tror, at den helt rigtige udstilling kan blive et tilløbsstykke, og vi har derfor i museumsrådet foreslået, at en overdækning af gårdspladsen indarbejdes i projektet for at give de fysiske rammer, som vi mener der bliver brug for.
Vi afventer spændt mere detaljerede planer fra Roskilde Museum.
Det bliver Lejres store arkæolog Tom Christensen, der skal forestå opsætningen af den nye udstilling.
Det er vi meget glade for. Vi har stor respekt for Tom såvel som person som for hans viden, engagement og faglige dygtighed.
- og så tør Tom tro på Lejre ligesom os.
Vi glæder os til et godt samarbejde med Tom.

Tadre.

På Tadre Mølle indgik den daværende Hvalsø Kommunalbestyrelse i museumssamarbejdet for at få en fuldtidsansat museumsinspektør på Tadre Mølle.
Det fik den, og det rakte frem til kommunesammenlægningen. Fuldtidsstillingen afledte, at kommunen sendte mange i aktivering på Tadre. Det var af

Tadre Mølle set fra bakken. Foto Ole Malling

stor betydning.
Herefter fulgte museale besparelser, indtil fuldtidsstillingen endte som "en medarbejder ved konkrete lejligheder" svarende til ca fire timer ugentlig.
Her er tale om en nedprioritering af Tadre Mølle i et sådant omfang, at det rejser spørgsmålet, om museet i virkeligheden er interesseret i Tadre Mølle.
I dag holdes møllen således åben udelukkende på frivillig arbejdskraft, men hvor længe holder det?
Lokalt forstår man ikke, hvordan dette har kunnet passere i Roskilde Museums bestyrelse! Nedskæringer synes nu også på vej i Tadre Mølles naturdel.

Bent Gottfredsen

HISTORISKE ARTIKLER

BRANDEN I GLIM

af Hans Jørgen L. Larsen

I 1761 udbrød der en voldsom brand i Glim. 9 af 19 gårde brændte ned. Lensgreve Holstein på Ledreborg, der ejede 5 af de nedbrændte gårde, besluttede, at gårdene skulle flyttes ud til den forholdsvis nyanlagte Ledreborg Allé. Familierne ville dermed blive flyttet fra fællesskabet i landsbyen ud på den åbne mark med langt til naboen. Det var første gang, der blev foretaget et så radikalt indgreb i den hævdvundne måde at drive landbrug på i Danmark. Senere efter stavnsbåndets ophævelse i 1788 blev det som et led i landbrugsreformerne mange bønders lod at flytte væk fra det trygge nære miljø i landsbyen ud på de åbne marker. Glim var det første eksempel på en landbrugsrevolution, der snart satte sit store og varige spor på det danske landskab og det danske landbrug.

Initiativtageren var lensgreve Holstein, der 4 år før branden var blevet medlem af en statslig kommission, der skulle undersøge, hvordan man bedst kunne reformere det danske landbrug. I sagen

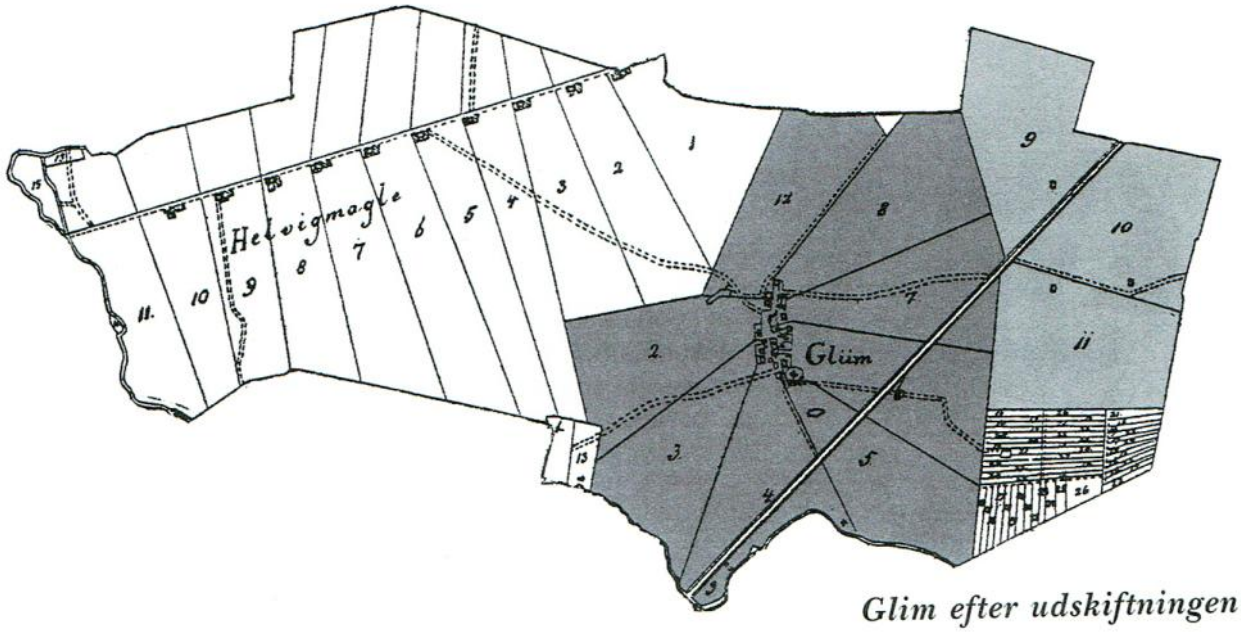

Glim efter udskiftningen

Glim blev udskiftet i 1798.

Ledreborg Slot

om Glim 1761 lykkedes det også lensgreven at få ejeren af de 4 øvrige nedbrændte gårde, Københavns Magistrat, til at gå med på ideen. 3 af magistratens nedbrændte gårde blev flyttet. I alt blev det til 8 gårde, der i første omgang flyttede ud langs alleen. Holstein ønskede, at alle gårdene skulle bygges ens, og de udflyttede gårde udgjorde nu et selvstændigt ejerlav, der fik navnet Helvigmagle efter lensgrevens af-

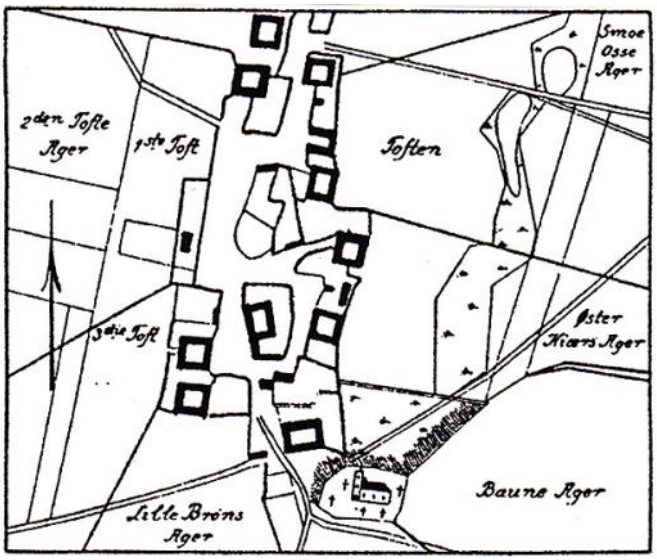

Udskiftningskort for Glim by 1798, 27 år efter branden

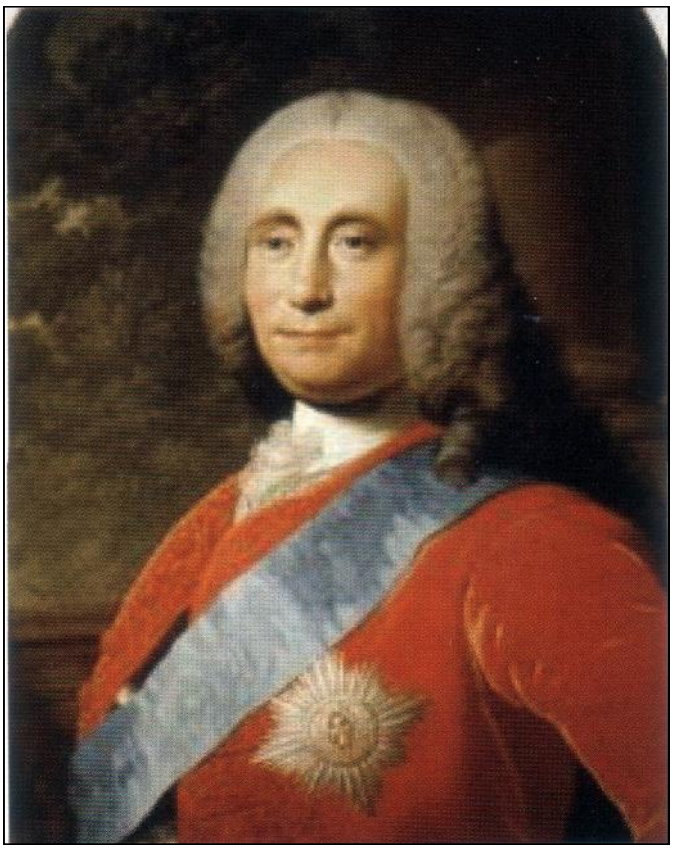

Lensgreve Johan Ludvig Holstein

døde hustru, Hedevig Vind.

Bønderne til gengæld var ikke så villige til at flytte væk fra landsbyens trygge miljø for at bosætte sig et sted, hvor der var langt til naboen og hvor man skulle til at arbejde hårdt for at gøre jorden egnet til dyrkning. Lensgreven fik dog alle gårdene besat. Senere i 1798 blev de to ejerlav Helvigmagles og Glims jorde så endelig udskiftet, indtil da havde de drevet nogle af arealerne i fællesskab.

ARBEJDE ADLER I LEJRE

af Karl-Johan Rubæk

I 1910 anslog myndighederne antallet af vagabonder i Danmark til 10.000. Og tallet var næppe overdrevet, når man tænker på den faste stab, der navnlig om vinteren blev "indkvarteret" i fængsler, tvangsarbejdsanstalter, fattiggårde og sygehuse.

Tiden var dog også præget af, at andre "gik på landevejen". F.eks. var der tradition for, at visse håndværkergrupper midlertidigt "gik på valsen". *Naverne* (en forkortelse af skandinaverne) havde gennem flere århundreder rejst rundt i Europa til fods og taget arbejde her og der, hvor de kom frem, uden at nogen af den grund tænkte på dem som vagabonder. Mange steder i Danmark var der oprettet svendehjem af håndværkerlaug og fagforeninger, for at "de rejsende svende" kunne have et sted at overnatte.

Som regel var der tale om en slags "primitiv hotelservice", fordi håndværkerne i nogen grad var i stand til at betale for ydelserne. Ofte var det folk med fagforeningsbogen i orden og likvide midler at leve for - i det mindste i form af arbejdsløshedsunderstøttelse. Desværre medførte en stigende arbejdsløshed, at en del af håndværkerne umærkeligt gled over i gruppen vagabonder. Understøttelsen var brugt op. Hos sognekommunerne var det svært at få hjælp.

En af dem, der bemærkede denne udvikling omkring 1910, var præst ved Diakonissestiftelsen Nicolai Christian Dalhoff (1843-1927).

Han var ganske vist omkring det, vi kalder pensionsalderen, 67 år, da han i 1911 mente, at der burde gøres noget. Hans egen erfaring var ganske bred, idet han en årrække havde været præst på Sct. Hans i Roskilde, skrevet bøget om sindslidende, været deltager i internationale anti-alkohol kongresser for den danske stat, og endelig havde han kontakt med en række europæiske diakonissehuse, som beskæftigede sig med nogle af de mest foragtede samfundsgrupper, - vagabonder, alkoholister og hjemløse.

I København havde Dalhoff været med til at oprette et herberg for hjemløse på Amerikavej nr. 24 som "Kjøbenhavns Arbejdshjem". Ret hurtigt blev denne institution en konkurrent til "Ladegården", kommunens ene tvangsarbejdsanstalt.

Efter nogle forberedende møder landet over i 1910 lykkedes det den 4. januar 1911 at få vedtaget et opråb underskrevet af 124 kendte mænd og kvinder.

Et meget citeret opråb, som begyndte med "*Arbejde Adler": "Den om sig gribende Arbejdsløshed føles ikke blot som en Ulykke af dem, den rammer, men medfører også et Tab og en Fare for Samfundet. ……"*

En måned senere, den 3. februar, afholdtes stiftelsesmøde i Grundtvigs Hus, og foreningen "Arbejde Adler" var en realitet. N. C. Dalhoff blev valgt som foreningens første formand.

Finansieringen kom på plads på tre måder: Bidrag på mindst to kr. årligt, eller 100 kr. én gang for alle, og endelig ved salg af et lille metalskilt, der forestillede Arbejde Adlers logo," Manden med hakken."

Herberget i Roskilde

I 1918 var det Roskildes tur til at få oprettet et herberg, da mange hjemløse hver dag gik igennem Roskilde. Landet var blevet forsynet med herberger og arbejdskolonier, især på Vestsjælland, på Fyn og i Jylland, hvorimod København og omegn lod vente på sig.

Dalhoff og landsforeningen gik sam-

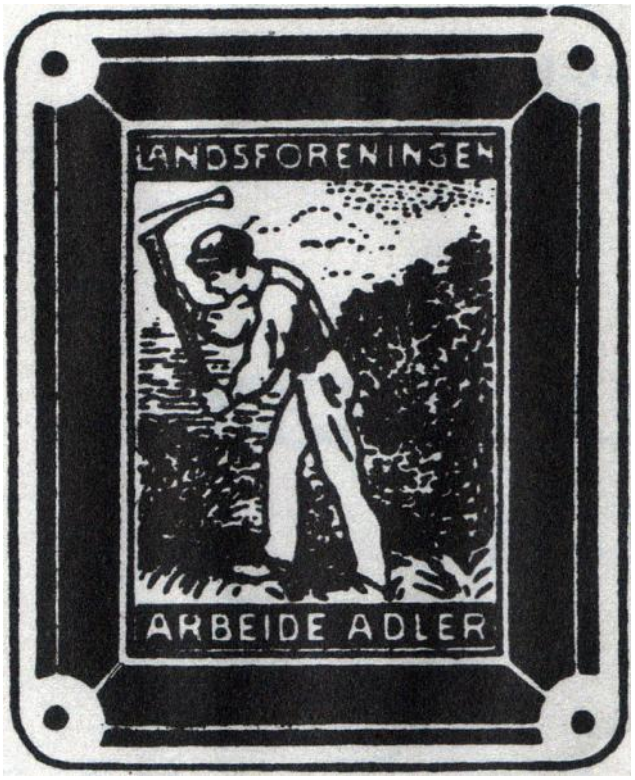

Et flertal i bestyrelsen bestemte, at "Manden med hakken" direkte illustrerede foreningens navn. Foreningens sekretær henvendte sig til kunstneren Joakim Skovgaard, "der med stor elskværdighed og endda i hans nærvær straks tegnede Manden med hakken".
Ill. fra Jubilæumsbogen 1981

men med en del borgere i Roskilde, Diakonisserne, Domprovst Martensen-Lassen og bankdirektør Stigaard, om at oprette et herberg.

Det første sted var på adressen Støden 17, nærmest midt i byen. Her lå et gammelt bindingsværkshus, som foreløbig blev hjemsted for et lille herberg.

Men med tiden flyttede man "på landet" til Københavnsvej, hvor en bondegård, "Hedegaarden" nogle få år lagde lokaler til et "arbejdshjem" med 35 senge.

Arbejdshjemmet Hedegården", postkort fra 30-erne. Gården lå, hvor Jysk Sengetøj ligger i dag.
I 1934 måtte gården vige for skinkekogeriet "Hafnia".

Herberget i Kirke Saaby

Otto Jensen i Hvalsø fortæller i en erindring fra 1993 om sin barndom på Omøvej nr. 5 i Kirke Saaby: "*I 1918 var der nogle borgere, der dannede en forening med pastor Lund som formand. Den ville oprette et "Arbejde Adler". Dengang var der jo mange, der vandrede på landevejen: Tiggere, skærslibere, og mange hjemløse. Så kunne de bo på et Arbejde Adler Hjem og få to-tre måltider mad, imod at de savede ¼ meter brænde. Den forening fik overtalt far og mor til at bestyre dette hjem. Det var i det hus, Omøvej 5, hvor Lis Aagaard Hansen har frisørsalon. Far og mor flyttede og skulle starte 1. januar 1919, men der gik desværre ikke mange dage, så blev far syg, Spansk syge og lungebetændelse. Det kunne man ikke gøre ret meget ved den gang. Doktor Mørk fra Hvalsø besøgte far ret tit, men uden resultat. Far døde den 24. januar 1919.*
Det var hårdt, dengang var der jo ingen hjælp at få. I hvert fald meget minimalt. Min bedstefar og bedstemor flyttede ud til mor for at hjælpe hende. Det var både et hårdt og grimt arbejde. Jeg tror der var en 6-8 senge, og det var jo hver dag der skulle skiftes sengetøj. Jeg husker, at mor tog lagnerne i alle 4 hjørner og puttede dem i gruekedlen, de var næsten altid fyldt med lus".

Videre fortæller Otto Jensen:

"*Der skulle måles det brænde op, som de skulle save og flække. De var jo ikke alle lige glade for at arbejde, men bedstefar hjalp jo mor så godt han kunne. Han var den gang 75 år, min bror og jeg på 9 og 7 år hjalp lidt til med at kigge efter. Men vi blev jaget ind engang imellem! Vi boede så der fra 1. januar 1919 til 1. april 1920. Mor havde lidt penge. Det var nok dem der skulle være brugt til et landsted. Min storesøster Ella fortalte mig, at mor havde 10.000 kr. Det var mange penge den gang. Mor byggede så hus. Det er det som ligger på Omøvej 2A. Det kostede vist nok 10.000 kr. med grund. Det var lige efter 1.Verdenskrig.*"

Så vidt Otto Jensens erindringer, som på mange måder er dækkende for, hvad der foregik på de 80 herberger, som Arbejde Adler fik oprettet indtil 1919.

Omøvej nr. 5 i Kirke Saaby var herberg i kort tid. Vilkårene for de farende svende forbedredes gennem begyndelsen og 20-erne gennem arbejdsløshedsforsikring, sygeforsikring og aldersrente, så herbergerne lukkede på stribe. Også i Kirke Saaby. Foto oktober 2013 KJR

Foruden brændesalg arbejdede mange herberger også med at tilbyde tæppebankning. Det var før støvsugerens tid.

Roskildehjemmet

I 1934 foreslog Roskilde Byråd at lave et mageskifte mellem Hedegården på Københavnsvej og 6 tdl. på Holbækvej + 6 tdl., som kunne lejes af kommunen. Lokalforeningen sagde ja tak, og allerede i oktober måned kunne man flytte ind i de nye bygninger, som var tegnet at arkitekt Møller i Roskilde. Der var plads til 30 mand fordelt på 10 fastboende på enkeltværelser, og 20 mand på 2 sovesale.

Forklaringen på, at man oprettede så store sovesale var den, at Roskilde i nogen grad havde status af gennemrejseby for de hjemløse. Og samtidig bad kommunen om, at man indrettede en del herbergspladser, fordi man samtidig nedlagde et "Svendehjem" i Bredgade.

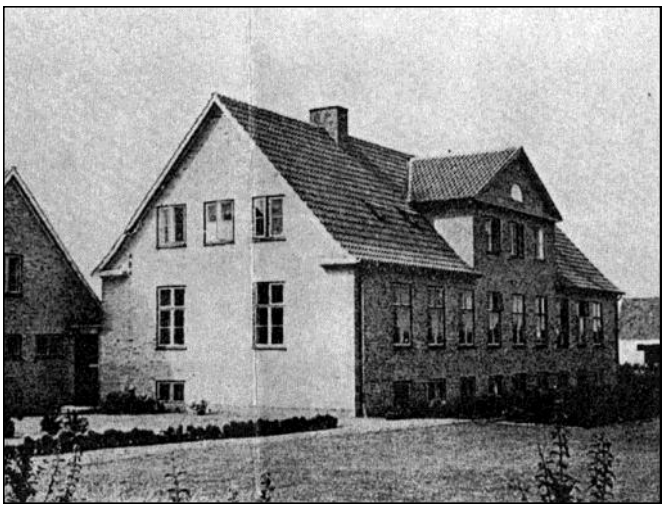

Roskildehjemmet på Holbækvej 1934 til 1974. Så var der igen mageskifte, da stedet skulle bruges til byggeriet Helgebakken.

Roskildehjemmet i Lejre

Efter 40 år på Holbækvej og lige før "Bistandsloven" trådte i kraft, flyttede Roskildehjemmet til Gammelgårdsvej 1b i Glim i Lejre kommune. Da havde der været forhandlet om flytningen i 10 år!

Et flot nyt hjem, et forsorgshjem med plads til 38 beboere på enkeltværelser og med mark, kostald, svinestald og drivhus, samt et enkelt produktionsværksted. Måske fordi byggesagen havde varet så længe, havde man ikke opdaget, at det ikke mere var landarbejdere, der var klienterne. Nej, det var faktisk industri-og servicearbejdere, der kom

Roskildehjemmet med beboelsesfløjen
Foto 1979 KJR

og flyttede ind på hjemmet.
Landsforeningen Arbejde Adler havde på det tidspunkt tre forsorgshjem og et enkelt herberg i København.
Men da Bistandloven trådte i kraft i 1976, blev der skrevet kontrakt med Amtet, og der blev dannet lokale bestyrelser, som nu skulle styre.
Samtidig med, at Roskildehjemmet flyttede til Lejre, blev Ruth og Oluf Vingborg ansat som forstanderpar med tjenestebolig på hjemmet. I alt otte personer var dengang ansat til at drive en døgninstitution med 38 beboere. Heraf var der tre til fire personer til at dække vagterne alle døgnets timer, inklusive ferie og søndage. I dag er der 32 personer ansat, og institutionen har foruden de 38 værelser fem udslusningslejligheder i Roskilde.
Da Vingborg blev forstander, gik han i gang med at omdanne staldene til værksteder, og der blev ansat en værkstedsmand, som kunne skaffe ordrer hjem og lede beboernes arbejde. Snart var der ikke en beboer, der kunne påtage sig at malke en ko. Og dyrene blev sat ud.
I 2006 gik Ruth og Oluf Vingborg på pension. En lettelse for dem og andre ledere på Arbejde Adlers institutioner må det have været, at de fra 1979 ikke mere var forpligtet til at bo på stedet.
I 2008, lige efter, at Amterne blev til Regioner og kommunerne til endnu større kommuner, var der tale om, at Lejre Kommune skulle overtage hjemmet. Men da man opdagede en gæld på 4,8 million kr. takkede kommunen nej, og hjemmet blev hos Region Sjælland og Arbejde Adler.
I dag er antallet af AAs institutioner igen vokset, så der nu findes 8 institutioner ud over landet.

KILDER: Arbejde Adler, 1911-1981, Jubilæum og historie, Arne Jakobsen og Karl-Johan Rubæk
Erindringer fra Kirke Saaby 1993, Otto Jensen
Hvalsø Arkiv
Dagbladet, diverse artikler 2008
Internettet Roskildehjemmet 2013
En særlig tak til Bente Trane, Hvalsø Arkiv

HAVNEN ER LUKKET PÅ GRUND AF VAND

af Bent Gottfredsen

Således havde "vejmanden" skrevet på et interimistisk papskilt ved nedkørslen til Ejby Havn, da stormen Bodil var på sit højeste.
Kommunal humor findes altså!

Særligt voldsomme vejrlig bliver hurtigt milepæle i hukommelsen og noget, vi vedblivende taler om. De får en plads i historien.
Hvem husker ikke stormene i -99 og -68 - eller isvinteren i -96, da vi alle kunne gå på vandet! - De store gamle isbåde kom ud, og jeg selv besøgte alle øerne i begge fjordene – eller dengang vi sneede inde – eller dengang, da isen skruede flere lastbillæs grus op over molerne på Ejby Havn.
Hvornår var det nu, det var?
Nu er vi så begyndt at give stormene navne. Måske husker vi dem så endnu bedre.
Allan var rigtig barsk, og Bodil gav den højeste vandstand i fjordene i 100 år. Allan gjorde et grundigt forarbejde, og Bodil sluttede effektivt af.

Oktoberstormen Allan

I Bjergskov faldt Datobøgen, som var et af vores største og mest spændende træer, for Allans hærgen.

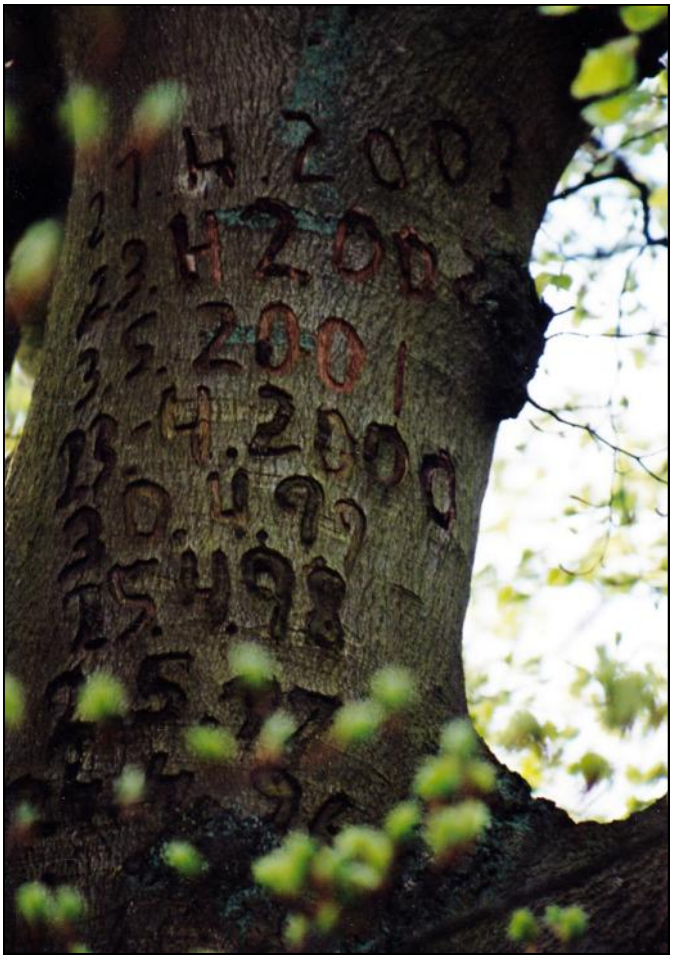

Datobøgen før stormen Allan

I følge traditionen var Datobøgen den bøg, der sprang tidligst ud på Midtsjælland. I omkring 160 år er udspringsdatoen blevet skåret ind i træets stamme og senere i hovedgrene, efterhånden som det kneb med pladsen på stammen.
Det var interessant at stå og se, hvornår "foråret" var kommet de enkelte år, selv om de ældste indskæringer med tiden var blevet ulæselige.
De tidligste datoer er lige efter midten af april og de seneste lige før midten af

Datobøgen efter stormen

maj - altså en variation på hele fire uger. Gennemsnittet er derimod ret klart Danmarks Befrielse 4. – 5. maj.

I mange år var det skovens ejer lensgreve Knud Holstein Ledreborg, der personligt kravlede op på den lange stige og skar datoen ind.

Allan rev Datobøgen op næsten med rode, hvorfor det var nødvendigt at fjerne den alene af sikkerhedsmæssige årsager.

Stammen viste sig at være rådden indeni, så vi kan trøste os med, at kæmpen alligevel sang på sidste vers.

Hvor gammel Datobøgen blev, får stå hen i det uvisse, da årringene kun kunne tælles i den yderste del af stammen, men et skøn på mindst 250 – 275 år er rimeligt – og det er en rigtig høj alder for en bøg.

På Tadre Mølle væltede tre store askeog

træer samt lidt småtræer og buske på én gang – heldigvis inde hos naboen!

Her ligger nu en "rodvælter" på 4,5 m gange 10 m. Det er den største, jeg har set! Må den få lov at ligge længe. Den er lidt af en attraktion.

Decemberstormen Bodil

Kysterne og havnene blev hårdt ramt.

Ved dæmningen over Tempelkrog stod vandet kun en håndsbred fra overkanten. Det var meget tæt på, at vi ganske gratis havde fået en langt mere autentisk naturgenopretning for det inddæmmede areal end det projekt med å-

Den store rodvælter på Tadre Mølle

genslyngning og ferskvandssøer, som Naturstyrelsen arbejder med.

Dæmningen trænger til "en kærlig hånd" inden næste storm.

Munkesten fra det gamle Asserholm blev vasket fri af bølgerne

Munkholmbroen blev spærret i over en uge, og en stund var Munkholm igen en ø. Det frådende hav gnavede vildt i dæmningen, indtil fortovets asfalt hang ned i en blød selvbærende bue.

Der var en overgang endda frygt for, at broens bærende dele var blevet forrykket.

Der gik meget stabil-fyld til reparationen.

Ejby Havn. Fiskerskure i vand

Havet gnaver af dæmningen

Værst gik det ud over Ejby Havn. Den forsvandt simpelthen!

Da havnen dukkede op igen, var den overalt dækket af tykke lag tang, rigeligt til mange containere.

Fiskerskurene, som tidens tand allerede havde tæret hårdt på, havde det ikke godt efter Bodils besøg.

Historien ender med et meget tiltalende "projekt nye veltilpassede fiskerskure" med fredningsnævnets og kommunens tilladelse.

Det kan vi alle glæde os over – måske lige bortset fra dem, der skal betale.

Afslutningsvis en undskyldning til læseren for, at vi her i det ærværdige Lethrica har beskæftiget os med noget, der næsten er en nyhed, men vi tror, at du om føje år vil finde det af interesse at kunne tage frem, når du fortæller de yngre generationer om de to voldsomme uvejr i de gode gamle dage.

Se EHF's hjemmeside (billedgalleriet) for mange flere fotos.

PERSONALHISTORISKE ARTIKLER

DE TRE TURE TIL KØBENHAVN

Af Birte Lund Hansen

Da jeg var barn, ja det er efterhånden længe siden, var børn fra provinsen sikret en tur til København. Det var et led i deres opdragelse, at de skulle se hovedstaden og de kendte steder. Min skole fik den tjans, da jeg var en ti, elleve år gammel. Det var Barsmark skole nord for Åbenrå.

Vi skulle have afleveret vore rationeringsmærker og penge for rejsen. Jeg havde en taske med lidt ekstra tøj, og jeg tror, jeg havde hat. Vi tog af sted hele skolens ældste klasse, fire årgange, ja vi kan have været 20 plus læreren og hans kone. Det var i 1949.

Det var en lang tur. Først skulle vi til Aabenraa med rutebil, så gik der tog til Rødekro. Der skiftede vi til et andet tog, der kørte os helt til færgen i Nyborg. Der gik vi om bord og sejlede til Korsør, hvor vi gik i land og tog det næste tog helt til København.

Så var der bare at finde stedet, hvor vi skulle bo. Det var højt oppe i et hus. Jeg havde aldrig før været så højt oppe. Flere år efter fandt jeg ud af, at det lå lige over for Nørrebro station. Det var jo mægtig centralt. Men dengang var det mest den højde, huset havde, der imponerede mig.

Og så så vi en masse. Vi var i Rådhuset, i Nationalmuseet, i Statens Museum for Kunst, i Botanisk Have, i Tivoli, i Tøjhusmuseet. Vi var en halv dag med tog til Frederiksborg slot i Hillerød og så videre.

Skolebillede fra Barsmark skole 1949, hele skolen. Birte er nr. to fra venstre i næstøverste række (med fletninger)

Vi fik sandelig set noget. Vi har fået mad, men jeg husker ikke hvad og hvor, bortset fra de madpakker, vi fik om middagen. Det var store og fint pakkede madder, 6 eller 8 stykker, en med en kedelig ost og nogle med pålæg, der var tyndt og kun gik til kanten , og så var der en mad med rød salat hver gang. Den var ikke populær, det var altid de røde madder, der blev smidt væk. Den smagte forresten udmærket.
Efter tre meget begivenhedsrige dage vendte vi hjem igen.

Året efter flyttede vi til Løgumkloster, og jeg skulle skifte skole. De skulle til København samme uge, men en af pigerne var blevet syg, så jeg kom med mod bare at betale rejsen. Rationeringskortene fik jeg af den syge. Jeg kendte ingen, hverken af lærerne eller eleverne. Jeg havde set en dreng, der var mørk og ragede godt op, og ham fulgte jeg. Jeg blev ikke væk, men det var lige ved et par gange.
Igen var der selve rejsen: Først med bus til Brede, så med tog nordpå, med tog østpå til Nyborg, stå af og sejle med færgen til Korsør, gå iland og tage toget til København og derpå til overnatningsstedet. Og det var sandelig et

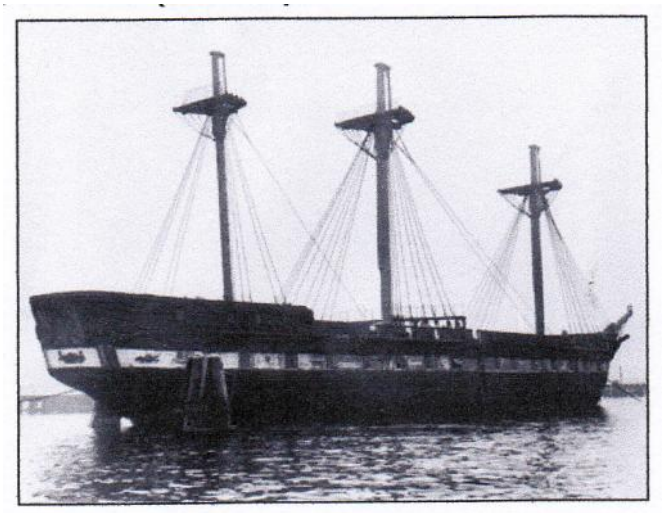

Fregatten Jylland

helt andet sted, vi kom til. Fregatten Jylland lå i havnen og tog imod os. Der var mange børn ombord. De sov i treetages køjesenge nede i skibet, og der var et par store telte med en hel række toiletter inde på land. Jeg var ikke i stand til at få andet end en nederste køje, men det var nu godt den morgen, da det regnede.

Vi så igen Rådhuset, Nationalmuseet, Tivoli, slottet i Hillerød og så videre. Det var næsten det samme som året før, bortset fra indkvarteringen. Jeg kan stadig ikke huske hverken morgenmad eller aftensmad, kun madpakkerne. De var vældig fint indpakkede, kedelig ost, tyndt pålæg, bortset fra maden med rød salat, der jo egentlig smagte udmærket, hvad de fleste aldrig fandt ud af.

Så var der efter tre begivenhedsfyldte dage turen hjem: Først tog til Korsør, gå ombord, sejle, gå iland, køre i tog til Bramming, køre i tog til Brede, så med bus eller busser til Løgumkloster. Drengen gik forresten i min klasse sammen med nogle og tredive andre. Vi var så mange, at vi holdt til i håndarbejdsklassen ved store lange borde. Men det er nu en anden historie. Det var min bedste skoletid, de næsten to år jeg fik i Løgumkloster.

Vi flyttede igen 2 år efter, denne gang til Haderup ved Hadsund. Den by havde fået en stump af landet syd for broen, da banen kom, og der lå Haderup. Vi kom dertil, lidt før det nye skoleår begyndte. Min bror Ib kom i fjerde og jeg i tredje real. Det var nu ikke rigtig godt. Alle tre realskoler brugte præliminæreksamen, men Hadsund brugte fem år mod de andres fire, og jeg havde nu tre år i stedet for to til eksamen. Heldigvis var der en drillevorn dreng, der trak i mine fletninger så meget, at jeg en morgen gik op på lærerværelset og spurgte efter inspektøren. Nej, han var der ikke. Næste frikvarter havde jeg samme ærinde. Nej, han var der ikke. Tredje frikvarter kom jeg igen, men nu var der en lærer, der førte mig hen til ham. Jeg fremførte mit ærinde, og jeg blev hørt. Jeg var langt foran i nogle fag og manglede noget i andre, men jeg blev godkendt til at flytte, var nede

og få byttet mine bøger, blev fulgt op i min brors klasse og gik så fem år sammen med ham. Heldigvis for mig og måske også for ham. Vi fik i hvert fald en masse sammen.

Vi skulle til København, for det var led i vores uddannelse. Vi var igen mange, der skulle af sted, Ib for første gang og jeg for tredje.

Denne gang var der tog hele vejen, først det lille tog til Randers, så de større tog helt til Nyborg, gå ombord, sejle, gå fra borde og så med tog helt til København og til vort overnatningssted. Det var et helt tredje sted, denne gang i en villa nord for byen. Der var puttet tre eller fire etager senge ind i en pejsestue og en havestue et par trin ned.

Men jeg kan heller ikke denne gang huske, hvad eller hvor vi spiste, bortset fra madpakkerne. De var helt de samme, kedelig ost og tyndt pålæg inden for brødet og hver gang et stykke

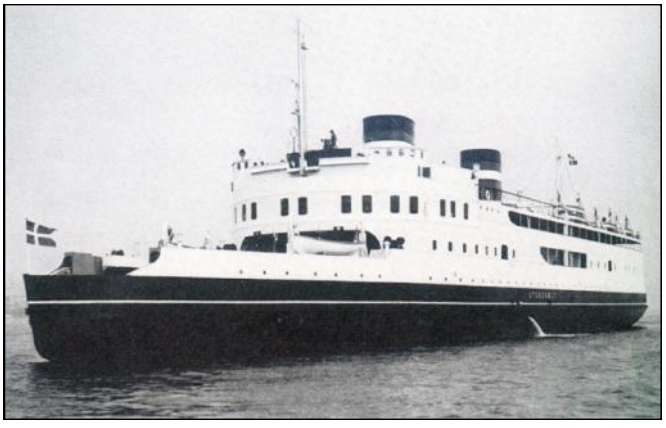

Storebæltsfærgen

Damplokomotiv

med rød salat, som de fleste ikke spiste, så det blev smidt væk. Jeg var begyndt at kunne lide den røde mad.

Vi var igen på Nationalmuseet, på tøjhusmuseet, på rådhuset og dets tårn, i domkirken, på tur med tog til Frederiksborg slot. ja, jeg tror endda, vi var i cirkus, det store, der ikke kom til de små byer. Det var nu næsten det samme, vi så igen, så jeg har i hvert fald set Københavns seværdigheder. Og så tog vi hjem med tog og færge og tog og tog og tog. Jeg kan ikke huske, vi skulle have nogen rationeringsmærker denne gang, men nu var vi også kommet syv, otte år efter krigen.

Birte Lund Hansen er født i Sønderborg i 1938. Hun er uddannet kemiingeniør og har undervist på Polyteknisk Læreanstalt i mange år.

EN (DOBBELT) GULDBRAKTEAT FRA GL. LEJRE

Af Tommy H. Olesen

En dejlig forårsdag i maj 2012 var jeg på en lille detektortur sammen med en af mine svenske detektorvenner Iohannes Sundberg, der til daglig studerer arkæologi ved Lunds Universitet. Igen var det markerne ved Gl. Lejre, der tidligere har givet så mange fantastiske fund, der var genstand for vores afsøgning. Desværre blev turen kort for mig, da jeg måtte af sted i embeds medfør. Men jeg var knapt nået ned ad markvejen, før Iohannes ringede på mobilen og meget stakåndet krævede, at jeg med det samme måtte komme tilbage, for han havde fundet noget…..

Tilbage på marken forstod jeg hans opførsel. Frem af jorden stak en lille guldperlerand, der siden skulle vise sig at være randen på en guldbrakteat. Fundet blev fotograferet in situ og forsigtigt gravet frem af mulden. Og hvilket syn – ganske vist var den lidt medtaget og fyldt med jord, men det kunne ikke skjule den skønhed, som fundet besad. 2½ g. af det pureste guld, formet som en amulet – et beskyttende hængesmykke – kom op af jorden, efter at have ligget gemt i nok over 1500 år.

Roskilde Museum blev selvfølgelig kontaktet med det samme, hvilket vi kun gør ved meget specielle fund – ellers

En stolt finder, med 2,58 gr. rent guld i hånden - det fik hurtigt Tom ud på marken.

(collage.) Foto: Tommy H. Olesen

For- og bagside af brakteaten før rensning.
Foto: Iohannes Sundberg

bliver fundene bare afleveret hen ad vejen. Og inden for kort tid var Tom Christensen på stedet for at besigtige fundet og fundstedet og for at bringe det lille guldsmykke op på museet til sikker opbevaring.

En guldbrakteat er en amulet, formet som et hængesmykke. Brakteat kommer af det latinske ord *bractea*, der betyder plade. Så en guldbrakteat er en tynd guldskive, præget fra den ene side. Ofte er pladen så tynd, at man kan se forsidemotivet i negativ relief på bagsiden - og forsynet med en perlerand og et ophæng. De stammer fra ældre germanertid (ca. 375 – 550 e. k.) og deles efter deres motiver op i A,B,C,D og F brakteater.

Men nu er vi jo i Gl. Lejre, så selvfølgelig fandt Iohannes ikke bare en almindelig brakteat, men en dobbeltbrakteat. Og her er, hvad Nationalmuseet skriver om Iohannes' fund, efter at det var sendt ind til danefævurdering:

"Der er tale om en såkaldt dobbeltbrakteat af B-type, der på begge sider viser tre menneskelige figurer ('Drei-Götter-Brakteat'). Brakteaten består af to sammenloddede tynde guldplader, der er præget med samme stempel. Øskenen mangler, og randtråden er delvis revet fri af pladen. På brudfladen kan man se, at brakteaten faktisk består af to lag.

Der er tale om et hidtil ukendt præg (IK 646), hvis motiv er nært beslægtet med to ens B-brakteater CCXCIX fra Skovsborg i Viborg Amt (IK 165), blot i spejlvendt udgave. Brakteaterne af denne type er generelt inspireret af romerske møntbilleder med sejrsgudinden Victoria, der rækker sejrskransen til Kejseren.

Motivet blev her i Norden genbrugt til at illustrere guden Balders død. På Snogekildebrakteaten er guldpladen på begge sider beskåret så snævert, at dele af motivet mangler. De to plader er monteret lidt skævt, så

Brakteaten renset på Roskilde Museum .
Foto: Roskilde Museum

billedfelternes midterakser ikke er helt parallelle.

Til venstre ses en person, der holder en krans i hånden. Figuren bærer et dobbelt bælte om livet og derunder et skørt. Af ansigtet ses kun øje, mund og næse, mens håret, ryggen (med Victorias vinge og måske en palmegren/ mistelten) og benene er skåret bort.

Midt i billedet står en figur med krydsede ben. Hovedet har kort hår med et langt bånd i nakken, der slutter med en pilespids. Den forreste arm er løftet og holder en rammeformet genstand; denne arm er tegnet med en perlet streg. Den bageste arm er tegnet med en almindelig streg. Den er bøjet og griber om den tredje skikkelses arm. Hånden har 3 fingre plus en strittende tommel og der er tegnet et punkt i håndfladen. Figuren har et enkelt bælte om livet.

Brakteaten "ordnet" og udstillet på Nationalmuseet. Foto: Ib Krause-Kjær

Hovedet på den tredje figur (th.) har øjne og næse samt kort hår. Den forreste arm, som midterfiguren griber om, er bøjet nedad; dens hånd er tegnet med 3 fingre plus en strittende tommel og også her er der et punkt i håndfladen. Den anden arm rækker bagud efter et spyd med perlet skaft og antydet nedadvendt spids. Om livet har personen et dobbelt bælte og under det antyder parallelle linjer et skørt af romersk soldatertype.

Over de to skikkelser til højre ses den rammeformede fod af en stor fugl, som er skåret bort, men som ses tydeligt på det beslægtede præg fra Skovsborg. Foran figuren til venstre ses en lodret "pæl" med tværstreg under toppen, tegnet med punkter. Under figuren ses et slangeagtigt væsen med oprullet, perlet krop, der bider den midterste skikkelse i foden.

Brakteaten er indrammet med en dobbelt perletråd, hvis overlappende ender har været skjult af øskenen. Den ydre tråd er så stærk slidt, at perlerne er forsvundet på yderkanten. På begge sider af den manglende øskens plads er der et felt med markant slid, der viser, at øskenen maksimalt har været ca. 7mm. Lang (C 39544).

På andre B-brakteater med lignende motiv ses den centrale person med en gren stikkende ud af kroppen, og af denne grund tolkes scenen almindeligvis som Balder død efter at være blevet skudt med en mistelten. Dette

motiv fra den nordiske mytologi har stor lighed med myten om den græske gud Achilleus, som døde efter at være blevet ramt på sit eneste sårbare sted – hælen. På denne brakteat fra Lejre vises Balder-figuren ikke med en mistelten i kroppen, men hugges af en slange i foden. Dermed har vi endnu en parallel til Achilleus-myten og yderligere et argument for tolkningen af sådanne brakteatbilleder som "Balders død". Dermed kan fundet også bruges som endnu et argument for os, der ser guldbrakteaternes billedverden som afspejling af myter fra en tidlig udgave af den nordiske asatro, som dyrkedes blandt skandinaverne i folkevandringstiden"

Nationalmuseet har selvfølgelig erklæret Iohannes' fundne brakteat for danefæ, og han har fået en velfortjent godtgørelse. Så bliver der nok råd til lidt flere ture over sundet for at liste endnu et fund eller to op af den danske muld. Snogekilde-brakteaten kan p. t. ses i den nye danefæudstilling på Nationalmuseet, men vil senere blive deponeret til udstilling på Roskilde Museum.

For hurtig kommunikation og for at spare jeres foreninger for penge, send venligst jeres mailadresser til:

Lejre: annilejre@email.dk

TMV: info@tadremoellesvenner.dk

Hvalsø: thsj@mail.tele.dk

LMF: vivianus@post.tele.dk

Bramsnæs: blf.bramsnaes@live.dk

Næste deadline for bidrag er 1. september 2014. Bidrag modtages gerne efter aftale med redaktionsudvalget.

Nyt fra EHF:
Vi er begyndt at lægge billedserier fra arrangementer ind på EHF's hjemmeside http://www.egnshistoriskforening-hvalsø.dk/Billedserier.html

NB: Fremover vil de medlemmer, foreningen har mailadresser på, modtage en erindring om kommende arrangementer.

BAYERS BILLEDER

Af Olav Sejerøe

Harald Hildetands Høj er en langdyssetomt fra tragtbægerkulturen i stenalderen. Den er fra ca. 3.500 f.Kr.
Højen er omkranset af en stencirkel og har været ganske smuk i fordums tid. Den store dæksten er for længst omhugget til trappesten, og omkring 1817 planlagde man at rydde dyssen helt for sten. Det blev forhindret af Sjællands biskop Münster, som nærede en stor interesse for arkæologi. Han fik dyssen fredet, og stenene blev lagt op omkring højen. Langdyssens retning blev dog ændret fra den originale øst/vest- til dens nuværende nord/syd placering.

Den tyske historiker Gebhardi besøgte Lejre i midten af 1700-tallet og tegnede det ældste billede af langdyssen. Det er gengivet i biskob Münsters bog om "Lejre i Sjælland" fra 1806.

Bayers billede fra 1910 viser Harald Hildetands Høj set fra Gammel Lejre.
i baggrunden ses Lejre vindmølle, og lige til højre for højen ser man taget af Lejre vandmølle. På højen ser man stenene, der efter Münsters fredning er

Bayers billede fra 1910

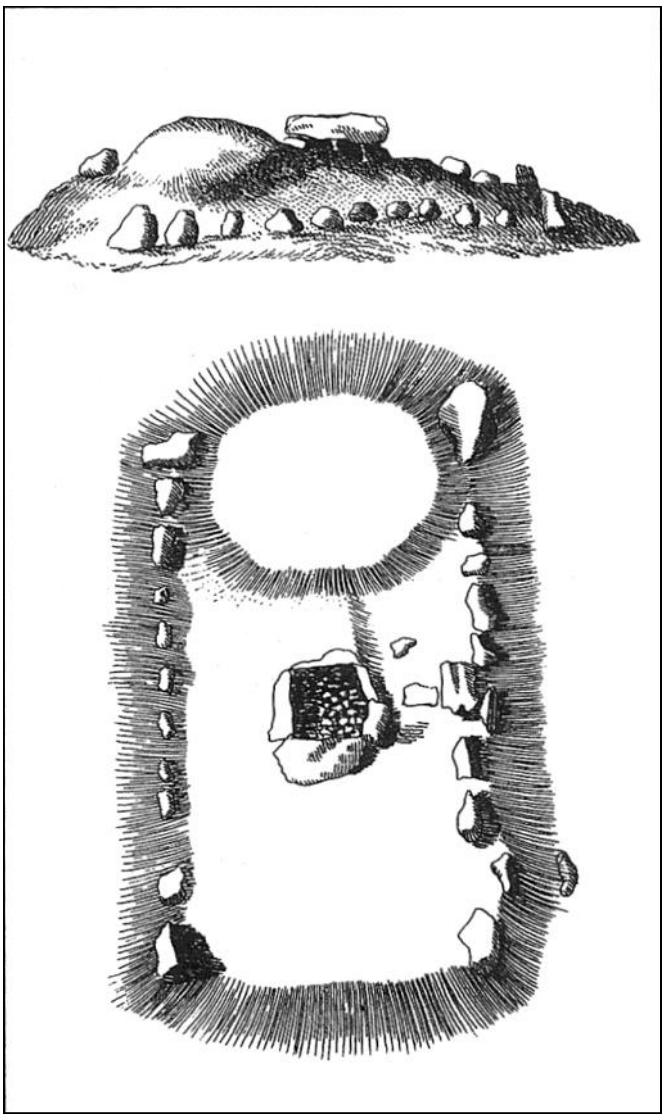

Gebhardis tegning af Harald Hildetands Høj.

lagt omkring højen.

Højen har ikke ændret sig meget, siden Bayer lavede sit billede for godt hundrede år siden. Den har været groet til, men er nu blevet frilagt. Den præsenterer sig flot til højre for vejen, når man kommer til Gammel Lejre fra Gevninge

Navnet Harald Hildetands Høj stammer fra sagnkongen Harald Hildetand, som skulle være begravet i højen.

Harald Hildetand var en dansk sagnkonge, omtalt hos Saxo og i en del islandske kilder. Hos Saxo er han konge i Lejre og den sidste af skjoldungekongerne. Han indgår en pagt med Odin, der er klog i krigskunsten

Det går godt for Harald i lang tid. Han bliver en stor konge, men da han bliver gammel, svigter Odin ham. Dels taber kongen mod svenskerne i det berømte Bravallaslag, dels bliver han selv dræbt. Den svenske kong Ring, der er i familie med Harald, tager sig storladent af hans bålfærd, giver rige offergaver og sørger for, at hans aske i en urne bringes til Lejre, hvor den højsættes på kongelig vis i Harald Hildetands Høj.

Det er måske lidt problematisk, at højen er fra stenalderen, men det kan

På vinterbilledet fra 2008 er der en del træer på højen.

Den frilagte høj set fra Orehøjvej 2013

jo tænkes, at Harald Hildetands aske er blevet nedsat i en eksisterende høj. I hvert fald har vi nu i Lejre en flot høj med en god historie.

En del læsere af dette blad vil sandsynligvis være medlemmer af flere af foreningerne og vil derfor modtage mere end ét eksemplar af bladet.

Det er meget kompliceret administrativt at ændre på dette forhold.

I stedet opfordrer redaktionsudvalget til, at man forærer de ekstra kopier til venner og bekendte.

Det kan være med til at stimulere interessen for vores lokalhistorie.

SAGN OG MYTER FRA LEJREEGNEN

Lokale spøgelser og "ANEFRUEN PÅ AASTRUP"

Frit gendigtet af Karin Gottfredsen efter folkesagnet

Enhver borger i Vester Såby ved, at hvis man i vintersne en frostklar måneskinsaften omkring midnat vover sig på vej til Aastrup, skal man vare sig. Når man kommer til oldtidshøjen i skovkanten i Hestehaven på højre side, dukker med ét en sort kane trukket af fire sorte heste frem og kommer imod i fuld fart- - - og så drejer den pludselig ind i højen og forsvinder!
Tilbage er blot sporene i sneen efter heste og kane - - -

Aastrup slot. Den hovedløse vægter vogtede mellem hundehusene

Tør man så fortsætte på trods og når til Aastrup Slot, er der igen fare på færde: Her er de to røde hundehuse "bemandet" med et par bidske hunde, der med fråde om kæften river og slider i lænkerne. Værst er dog vægteren,

Her forsvinder spøgelseskanen

som tager opstilling mellem rovdyrene og sammen med dem vogter broen over voldgraven. Det er et grueligt syn, for han er HOVEDLØS - - -

Lykkes det mod alle odds at forcere de første hindringer, venter der inde på slottet endnu et ubehageligt eventyr:
I værelset ved siden af riddersalen hænger portrættet af en myndigt udseende kvinde – hun har grå øjne, som koldt og stikkende betragter enhver, der færdes i rummet.
Man kan sågar risikere at møde "Den Grå Dame" andre steder på slottet, hvor hun pludselig dukker op som lyn fra en klar himmel og står og nidstirrer med sit barske blik – og det er ganske

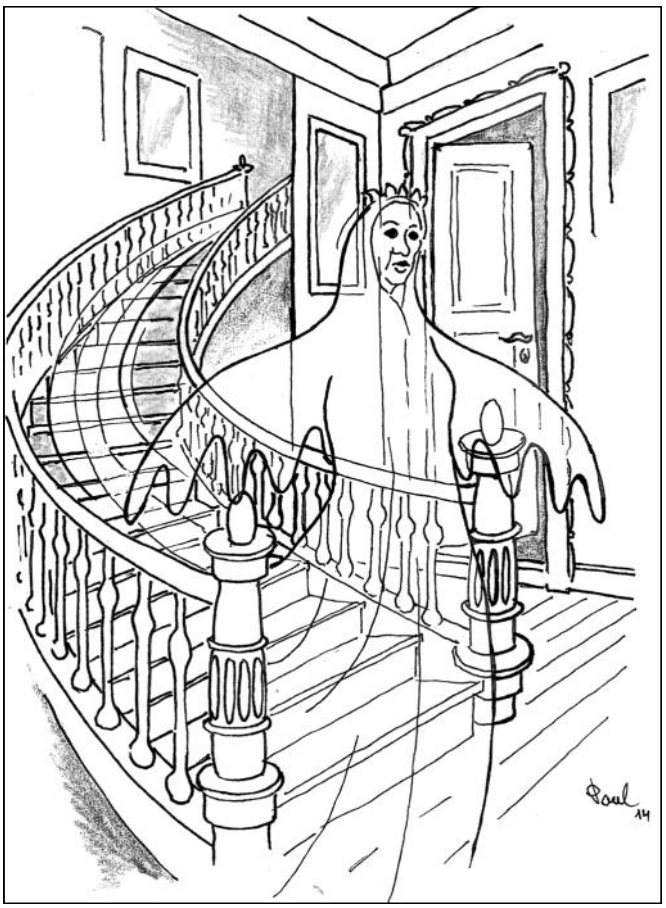

Ill. Poul Holst Jespersen

Vibeke Juel

vist, for flere af "Kloster-damerne" har selv set hende!

Selvom hun aldrig har gjort nogen noget, er det alligevel uhyggeligt, og man bør gå i en stor bue uden om skilderiet, for hun hænger der stadig.

Dog sker der det, at hver gang en ny ejer flytter ind på Aastrup, så hopper "Anefruen" ned fra sin plads over kaminen og lander med et brag på gulvet - så ingen kan på noget tidspunkt vide sig sikker.

Det er dog længe siden, Aastrup har fået ny ejer.

Det kan være svært at forstå, at næste afsnit handler om samme "Anefrue", men det siges, at hun – mens hun levede – skulle have været en god og særdeles from kvinde, der kunne mere end sit fadervor:

Der skulle støbes nye klokker til Soderup Kirke, men lige meget hvad man gjorde, forblev malmen totalt flydende

Soderup kirke

Wibike Juels og hendes mands Gregers Juels initialer på kirketårnet

Soderup kirkes klokker

og ubrugelig.

Der måtte være troldtøj på spil, og mod sådant tøjeri hjalp kun fromhed – det var jo klart.

Nu var gode råd dyre – og ja, det blev de især for fru Vibeke Juel!

Hun vidste råd og indså, at det eneste, der var at gøre, var at ofre sine kostbare sølvsmykker. Hun tog alt, hvad hun havde, og kastede det - uden at kny - i den flydende malm. Straks størknede malmen i støbeformen, og klokkerne kunne placeres i kirkens tårn.

Lytter man nøje efter den dag i dag, når klokkerne i Soderup ringer, vil man måske undres over den meget smukke klang – men nu kendes årsagen!

Fakta:

I skovparten Hestehaven - på vejen mellem Vester Såby og Aastrup - ligger en aflang - noget forstyrret - oldtidshøj lige ud til vejen. Der kan være tale om en langdysse, hvorfra alle stenene er blevet fjernet. Det kunne passe med den stedlige tradition, der fortæller, at stenene til Skyttebro over Elverdamsåen ved Tadre Mølle stammer fra en dysse i Aastrup Skov.

Endnu da jeg i 1969 flyttede til Vester Såby, var der ældre folk i byen, som ikke ville passere højen efter mørkets frembrud, fordi "der var ikke til at komme igennem for spøgelser"!

Vibeke Juel var datter af søhelten, admiral Niels Juel og var gift med generalmajor Gregers Juel.

Hun sad som enke på Aastrup frem til 1733.

Hendes og hendes mands initialer findes på Soderup Kirkes tårn.

Hendes portræt hænger på Aastrup. Billedet har en kold og hård udstråling, så skulle nogen gå igen på Aastrup, må det være hende.

Da der endnu var konventualinder på Aastrup, hævdede de, at de jævnligt mødte "Anefruen". De havde dog et ret afslappet forhold til hende, men Stiftsforvalteren rystede på hovedet og sagde: "De damer, de damer!"

DER VAR ENGANG I GL. LEJRE . . .

ANDERS OLSENS SOLDATERBREVE FRA 1864

Ved Vivian Møller

I anledning af 150 året for krigen 1864 begiver vi os lidt uden for Gl. Lejres grænser, nærmere bestemt til Søndergård i Allerslev. Her boede i 1800-tallet gårdmand Ole Olsen med sin kone Ane Andersdatter og deres 12 børn, dvs. 5 af dem døde, da de var mellem 0 og 6 år.

Vi vil koncentrere os om sønnen Anders, som var født på Søndergård 15. april 1841. Da han var 21 år, blev han udskrevet til soldat og trak nr. 445, og numrene indtil 460 skulle indkaldes maj 1863. Men det var Anders ikke meget for, så han byttede med en, der havde højere nummer, og betalte 150 Daler derfor.

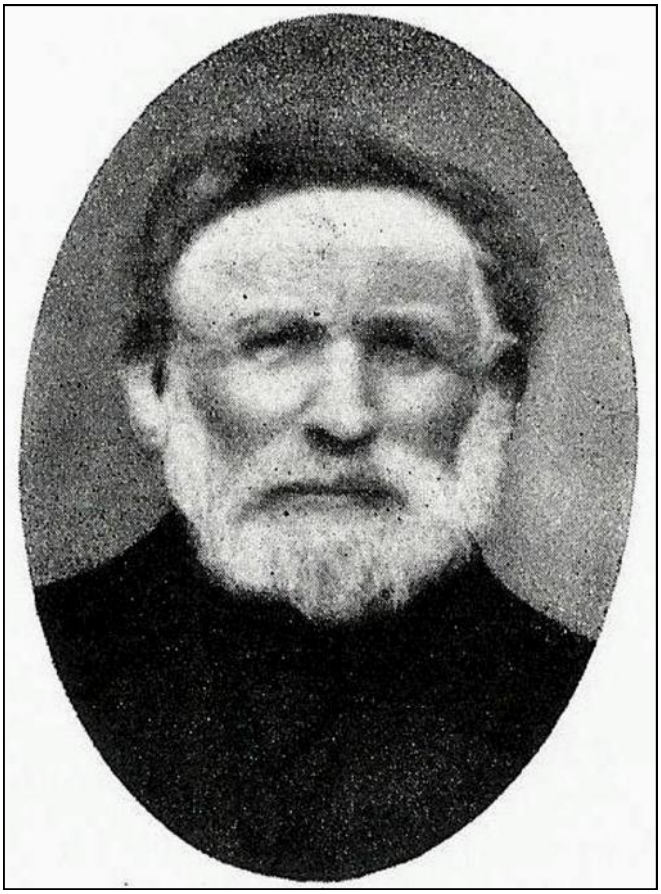

Anders Olsen

På grund af de urolige forhold blev alle dog indkaldt 1. august samme år. Turen gik til Nørre Fælled i København, hvor han og de andre fik en 10 ugers rekruttuddannelse, hvorefter de blev hjemsendt.

De nærmere forhold omkring Slesvig, Holstein og Sønderjylland, der endte med krig, vil jeg ikke komme nærmere ind på her, men følge Anders Olsen i krigen gennem uddrag af de breve, han sendte hjem. I brevene får man et indblik i livet som soldat ved fronten. Brevene er bevaret og befinder sig på Lejre arkiv.

Anders Olsen blev indkaldt den 7. december 1863 ved 2. infanteri regiment, 2. bataljon, 7. kompagni og menig nr. 453.

Der findes i alt 29 breve. Fra den 9. april 1864 og resten af krigen er der ingen breve fra Anders, derimod er der 8

breve fra perioden 1. maj til 28. juli, sendt fra Allerslev til Anders og fortrinsvis fra hans brødre.

Her er et udpluk af nogle af brevene, der giver et indtryk af, hvordan det var for Anders at være med i krigen. Anders Olsens skrive- og stavemåde er bevaret, dvs. brevene er en direkte afskrift af de originale breve. Punktummer eksisterede ikke for ham, kun kommaer.

Als den 23. februar til sine forældre og søskende.

"*Om Morgenen Kl. 3 reiste vi ad Synderborg til, ved hvilket vi maatte ud ved Dyppel paa Arbeide og jevne Diger til Kl. 3 om Eftermiddagen, saa gik vi til Synderborg igjen, den Nat hafde vi ro, men om morgenen Kl. 10 maatte vi ha tøiet paa igjen og skulle staa som Reserve i 24 timer, og ikke maatte lægge det, dagen efter reiste vi paa Forpost, de første 24 timer laa vi i en Gaard i Dyppel og maatte skiftes til at staa 4 timer og være fri i 4 timer, saa reiste vi længer ud i Forpostkjæde i 24 timer, det var en slem tur at ligge paa Margen i sneveir, der hafde vi en Fægtning med Tydskerne, der faldt nogle stygger. J. Pedersen Nyglim hafde nær bleven tagen til Fange, Kuglerne fløitede over Hovedet paa os saa det var rædsomt, om Morgenen efter reiste vi tilbage til Skanserne igjen og skulde være der i 24 Timer, der var det ikke saa strengt at være, der laa vi i Blokhusene, men om Morgenen da vi skulde reise ad Synderborg igjen og hafde overstaaet Vagtturen begynde Tydskerne at nærme sig rigtig for Alvor, det knaldede forfærdelig, men da vore Kanoner som laa paa Skanserne begynde at sende nogle 80 punds ud til dem, saa trak di dem tilbage igjen, men der blev saaret og skudt en farlig mængde af vores, 18 Regimendt og 22 Regimendt, jeg stod indenfor Skanserne, jeg kunde ingen tydsker se. 10 Regimendt stod ogsaa bagved, men idag er de paa Forpost og har og fægtet med dem, vi kunde høre Kanonskud fra Kl. 9 til 11. Jeg har slet ikke hørt eller seet Ole inu, di var ude paa Arbeide for et par dage siden, jeg gik omkring ved Regimentet men traf ham ikke, jeg talte med P. Larsen Særløse igaar i Synderborg, men jeg kunne ikke træffe Jakob fra Høiby. Nu har jeg ikke tid at skrive mere, Lev vel ønskes det af mig.*

Hvis i ikke har sendt nogle Hoser af sted til mig saa send et stort Halstørklæde med, jeg trænger til det, skriv snart om der kommer nogle ind at lære til Soldat, jeg taler med H. Olsens Peder, Leire omtrent hver dag, og A. Johansen Særløse di er Ordinanser og Christian som tjente hos H.J. Kornerup tilligemed Ole, jeg kan hilse fra N. Tomsens Hans Kornerup.

Det er skrevet lidt daarligt, det er koldt at ligge i en Lo og ikke komme af Klæderne,

det har vi ikke været siden Krigen begynde".

Als den 25. februar til sin bror Jens Olsen, møller på Dellinge Mølle.

"*Vi har nu været paa Forpost siden i tre Dage, det var en streng tur, vi var ikke af med Tornystret i den tid.*

Vi har i dag faaet Forstærkningsmænd, det er Slesviger, di skal pakkes ind imellem os, de kaldes Blaamænd, vi har faaet 32 til vores Kompani, vi stoler ikke godt paa dem, der siges at ved 18 Regimendt var der nogle ude med Patrolie (af Slesviger der var 2 Mand) di Danske gik ind i en gaard og skulle afsøge, men da di kom ud igjen var Slesvigerne væk, og gaaet til Prøiserne, og fortalt dem hvordan det hængde sammen, tidlig om Morgenen begynde Komedien, di tog saa mange til Fange af 18 Reg, opad Dagen nærmede di sig, der blev fyret dygtig, vi stod i Skanserne, 22 Regimendt stod udenfor, der faldt mange af deres, fra 18 Regimendt kom di løbende 20 - 30 Stk. ad Gangen og var reent splittet af, men da di kom saa nær saa Kanonerne fra Skanserne skude nogle ud til dem, som kaldes 36, saa trak di dem tilbage igjen, 10 Regimendt stod bagved, men i disse Dage er di paa Forpost og di fyrer lidt hver dag, for nogle dage siden kom en Prøisisk Sergeant eller Underofficer som Palmitæir ind til Synderborg og fortalte at i de første Dage vilde di gjøre et stort Angreb, hvilket vi har maattet passe godt paa i di sidste Dage, der har ogsaa siddet 2 Husarer (Prøisere) i Synderborg og skulle til Kjøbenhavn, di har gaaet og Talt med dem, vore Soldater (di sagde at di var bange for at di ikke skulle faa det godt naar di kom til Kjøbenhavn), her er saadan en Kjørsel paa Als, som det var Margedsdag, di kjører med Forasie og Bønderne har maattet leveret deres Harver til at Bakadere med ved Dyppel Skanser".

Als den 6. marts til forældre og søskende.

"*Jeg vil nu fortælle lidt om Forposttjenesten hvorledes den gik, sidste gang var den ikke saa slem som forrige, da vi reiste fra Landet kom vi til at ligge i Synderborg i 24 timer, saa kom vi paa Forpost i 24 timer heel ude i Kjæden, det var slemt at gaa der med Patrolier om Natten, jeg var med, da Kl. var henved 10 om Aftenen, jeg var dog ikke saa Bange men – om Morgenen saa vi dem, de stod paa et Gjærde og svingede med Hatten efter os, men di kom dog inte den dag, saa kom vi til at ligge i Barakkerne i 24 timer som Skansevagt, hvilket vi maatte Arbeide i 6 timer i løbegravene, saa kom vi til Synderborg igjen, hvilket vi kom til at ligge i Kirken den Nat, der var et farlig Mudder, der blev Prædiket, spillet paa Orgelet hele natten igjennem, vi var 800 og laa der, om Morgenen tidlig maatte vi op af den Grund at di troede at di ville gaa paa den Dag, i den By hvor Prøiserne laa, var saadan et*

spetakkel, hundemas og Kjørsel med Kanoner, men der blev dog ingenting paa færde, saa kom vi paa Forpost i 24 timer igjen, men det var ikke saa slemt, der var vi bagved en Gaard i Dyppel, saa kom vi igjen i Skanserne i 24 timer og derfra og ud paa Als igjen.

Det er frygteligt hvor der bliver kostet paa alting, der bliver bygget baragger baade paa Als og ved Skanserne og der bliver gravet Løbegrave og imellem hver Skanse, hvor der ikke er uden 150 Alen bliver anrettet sadan en Vol hvor der bliver kjørt Kanoner op paa, og Skanserne, de er storartet lavet kan i tro, og Palisader rundt omkring og en stor Bro over Kanalen til at trække væk naar det kniber, det værste er at Masere for alle Veie er saa optrampet og Opkjørt saa der er saadan et Modrads, saa det gaar midt op over Støvlerne, hvor vi kommer frem, sidst vi var i Synderborg, da vi skulle paa Forpost, kom 6 Regimenter og skulle ud paa Landet og 6 Regimenter som skulle paa Forpost saa der var saadan en opmasering i Synderborg hele Dagen igjennem, og saadan en mængde Vogne med hver Regimendt, foruden naar saa Staben kommer Ridende, der er en mængde Ordinanser med hver Regimendt, saa i skulle bare see al dette hersens, her kommer flere Reisende og beseer det, baade fra Kjøbenhavn og Fyen.

Jeg har modtaget Strømperne og tvende Breve, der bliver nogle Skudt og Saaret hver dag, der blev Skudt en af vores Regimendt sidst vi var ude paa Forpost, men Tydskerne kan aldrig tage Als, hvis di kommer saa vil der falde Mennesker som Fluer".

Kanon ved Dybbøl

Hvad der videre skete Anders Olsen i krigen, og hvordan det endte for ham, kan læses i næste nummer af Lethrica.

KRIGSSKAT OG ØKONOMISK HJÆLP TIL SOLDATERFAMILIER I 1864

Ved Eva Nielsen

For at dække de enorme udgifter til krigen i 1864 blev befolkningen pålagt krigsskat.

For landbefolkningen betød det, at de bestående hartkornsskatter blev fordoblet (iflg. forordning af 5. juni 1848).

Skatten blev opkrævet af sognerådet, som førte lister over, hvad hver enkelt skulle betale, og afkrydsede på listen, når der var betalt.

Man havde ikke på det tidspunkt pligt til at lave selvangivelse, men indtægten blev fastsat efter sognerådets skøn.

Skattelisterne blev udlagt til almindeligt eftersyn i 5 dage hos hver af sogneforstanderne.

Mølleren i Lejre, Lars Ebbesen, fik sat sin årlige indtægt til 900 rigsdaler i juni 1864. Heraf skulle han betale 7 Rigsdaler og 2 Mark i krigsskat pr. halvår. Han mente tilsyneladende, at dette beløb var for højt, for han sendte en anmodning til forstanderskabet om at tage hans sag under behandling igen.

Af krigsskattelisten fra august (Ill) ses det, at han skal betale det samme som

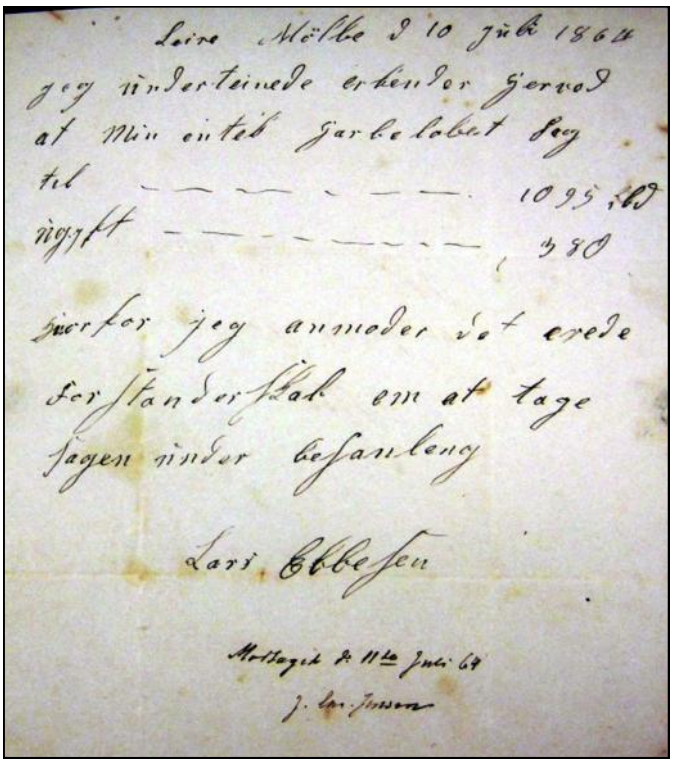

Lejre Mölle d 10 juni 1864
jeg undertegnede erklærer herved
at min indtægt ved Jordebesiddelse
til ——— 1095 rd
ligeså ——— 900
hvorfor jeg anmoder det ærede
forstanderskab om at tage
sagen under behandling
Lars Ebbesen
Modtaget d. 11te juni 64
J. Lars Jensen

sidst, så han fik ikke medhold i sin klage.

Gårdmændene i Gl. Lejre betalte i gennemsnit 8 Rigsdaler pr. halvår, mens husmændene betalte 3 Mark (= ½ Rigsdaler).
Samme skat blev betalt i 1865.

Der blev indkaldt soldater fra alle egne af landet til krigen i Sønderjylland, og naturligvis også fra Allerslev Sogn. Mens mændene var i krig, måtte koner og børn klare sig, så godt de kunne, men for nogen var det svært, og de kunne få hjælp fra fattigkassen.

Osted-Allerslev Sogneråds fattigkommissions fattigprotokoller er bevaret, og

af dem fremgår det, at disse familier fik hjælp i 1864, bl.a. til indkøb af brænde.

I Gl. Lejre fik soldaten Niels Peder Ottesens kone 2 Rigsdaler til 3 mdrs husleje. Til brænde fik hun 3 Rigsdaler, 5 Mark og 1 Skilling.
Soldat Niels Jensens kone fik ligeledes 2 Rigsdaler til husleje, men ingen brændselspenge.

I Havremarken fik konen til soldat Christian Nielsen for 3 måneder 12 Rigsdaler og derudover 3 Rigsdaler, 2 Mark og 13 Skilling til brænde.

I sognet i øvrigt blev der udbetalt hjælp til konerne til soldaterne Niels Petersen og Hans Peter Jacobsen fra Mannerup, soldat Rasmus Hansen i Tokkerup, soldaterne Peder Pedersen, Niels Rasmussen og Jens Hansen i Osted, soldat Jens Sørensen Hulegård og soldat Peder Larsen, Kirkebjerg.

Alle de soldater, vi kender til fra vore kilder, kom hjem til deres familier igen efter krigen.
Anders Olsen nævner dog i sin bog en Karl Sørensen fra Osted, som blev dræbt i krigen.
Fra en politiprotokol (1868) ved vi, at Peter Martin Jensen, Gl. Lejre, havde erklæret, at "*han formedelst Svaghed som følge af Krigen- gigt i venstre Arm og højre Ben- undertiden er hindret i flere Dage fra at Arbejde*." Han arbejder som væversvend hos sin far i Gl. Lejre og er bagud med bidrag til et barn, han har fået med en pige fra København.

Der er ikke fundet noget om legemsskader på de øvrige, og de psykiske skader var man på det tidspunkt slet ikke opmærksom på eller behandlede.

Kilder:
Osted og Allislews Sognedistricts Fattiges Protocol
Leire Herreds Politiprotokol
Begge fra Rigsarkivet.

Ikke alle fik brug for økonomisk hjælp:

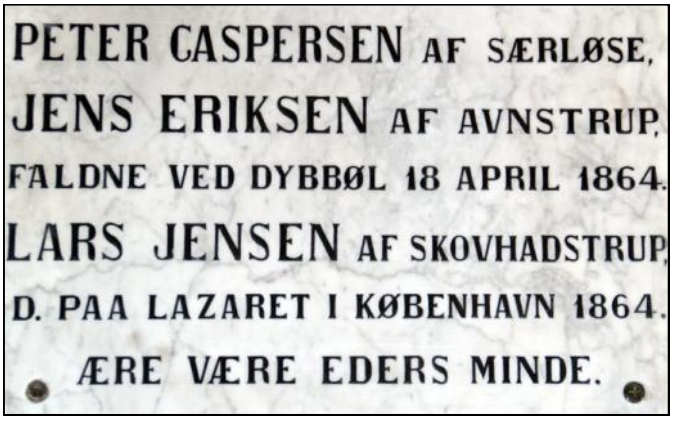

Udsnit af mindetavler i Hvalsø og Særløse kirker

NYT FRA LEJRE ARKIVERNE

Bramsnæs Hvalsø Lejre

Hjemmeside: www.lejre.dk/arkiver

KRAM KAMELEN UGEN 2013

LEJRE ARKIVERNE OG ALLERSLEV SKOLE

af Hans Jørgen L. Larsen

Lejre Arkiverne blev inddraget i den særlige børnekulturuge for Lejre Kommune, Kram Kamelen, der løb af stabelen i uge 45 i 2013. Det var naturligt at inddrage arkiverne, da ugen som sin overskrift havde: *At finde ukendte historiske spor i lokalområdet*. Arkivar Bente Trane blev i den forbindelse kontaktet af en gruppe lærere fra Allerslev Skole, bl.a. Mette Hornskov og Steen Frederiksen. Som frivillig ved arkivet i Lejre blev jeg også inddraget i det forberedende arbejde.

Der var enighed om, at vi kunne tage udgangspunkt i tiden omkring landboreformerne i Danmark i slutningen af 1700-tallet. Branden i Glim i 1761 (se side 4) og Gl. Lejre landsby ville være

Elever foran Lejre Museum

gode omdrejningspunkter for forløbet. Det var den forholdsvis nemme del af processen.

Vi skulle derefter finde ud af, hvordan vi kunne formidle den historie til eleverne, så det ikke blot blev til en hoben fakta og svære begreber, som ikke ville sige dem noget. Dertil kom, at målgruppen var noget krævende for os formidlere. På Allerslev Skole har de enkelte klasser hver en venskabsklasse; f. eks. er 4. a og 9. a venskabsklasser. Venskabsklasserne skulle være sammen på alle de fire dage, Børnekulturugen strakte sig over. 3. c og 8. c, ca. 40 elever, skulle f. eks. om mandagen fra kl. 8.30 til 12.30 høre om stavnsbåndet og landsbyudskiftningen, om tirsdagen var emnet broerne i Lejre og Blæsenborg, om onsdagen var det Ledreborg og Academia Peripathetica og om torsdagen jernbanens indtog og dens betydning for byudviklingen i Lejre. De andre klasser skulle også igennem de samme forløb på andre dage.

I forbindelse med hvert emne skulle klasserne lave et produkt, som skulle indgå i en udstilling – et museum – på skolen. Fredag var dagen, hvor udstillingen blev åbnet af borgmester Mette Touborg, og offentligheden fik adgang til den.

Besøg på Ny Kongsgård

Fra arkivets side lagde vi hovederne i blød for at finde frem til en model, der kunne give børnene en fornemmelse, dels af historien bag det gamle bondesamfund og dels af, hvilke spor man kan se af det i dag. Vi vidste, at det ville blive svært at gøre emnet nogenlunde spiseligt for en elevskare på ca. 40, der om mandagen bestod af både en 3. klasse og en 8. klasse. De tre andre dage var det en 4. og en 9. klasse, vi skulle formidle historie til. Dertil kom, at de ca. 4 timer, der var til rådighed, krævede, at vi stillede et varieret program på benene, hvor klasserne både skulle høre på fortællinger, lave noget og opleve noget – alt sammen med henblik på, at de skulle blive klogere på deres egns fortid.

Det var udfordrende! Heldigvis havde vi historien om branden i Glim i 1761, som kunne danne grundlaget for en dramatisk fortælling af en eller anden art,

Besøg på Gl. Kongsgård

dernæst ville Lejre Museum på Hestebjerggård, Gl. Kongsgård og Gl. Lejre landsby udgøre gode rammer for "undervisningen" .

Lejre Arkiverne har også tidligere været brugt af skolerne i forbindelse med undervisningen. Opgaven i forbindelse med børnekulturugen i 2013 var dog noget mere omfattende, end hvad man tidligere har været involveret i. Lejre Arkiverne ser det som en vigtig del af sit arbejde at samarbejde med skolerne i kommunen. Den kommende skolereform lægger i endnu højere grad op til, at skolerne skal inddrage lokalsamfundet i undervisningen på en eller anden måde. Det var derfor spændende for os at se, om det kunne lade sig gøre at lave et så omfattende forløb på en tilfredsstillende måde for alle parter: elever, lærere, arkivet og dets frivillige.

Der var mange ting, der skulle i spil – de pædagogiske udfordringer var store. Målet var at lave et program, der var varieret og samtidig var fagligt funderet. Det blev til følgende:

Forskellige besøgssteder: Lejre Museum (Hestebjerggård i Gl. Lejre), Gl. Kongsgård, Ny Kongsgård.

Forskellige fortællere: Hans Kongsgård på Ny Kongsgård, Allis Bergh og Solveig Bruun på Gl. Kongsgård, Bente Trane og Hans Jørgen L. Larsen på museet.

Forskellige aktivitetsformer: Rundvisning i grupper på Ny Kongsgård – dyr, marker og maskiner, fortælling i stuerne på Gl. Kongsgård og på museet, historieforedrag for den ældste klasse (8. eller 9.) med tilhørende test (!) og fortælling for den yngste klasse (3. eller 4.), hvor de også tegnede. Til slut rollespil for hele holdet, der nu var inddelt i to grupper blandet på tværs af de to årgange.

Målene for aktiviteterne: 1. Give eleverne en historiefornemmelse – d. v. s. en fornemmelse af, at tingene har forandret sig gennem tid – derfor besøgte vi også Ny kongsgård, en gammel slægtsgård, der stadig drives som landbrug. 2. Give eleverne en større viden om 1700-tallets landbrugssamfund og 3.

Give eleverne kendskab til Lejre egnens fortid.

Produktet: Multiple choice test (valg mellem flere svarmuligheder på et spørgsmål) for de ældste elever**,** rollespil, udstilling på Allerslev Skole (billeder og beretninger).

Et par ord om rollespillet

Branden i Glim var et godt udgangspunkt for et rollespil for skoleelever, der både kom fra 4. og 9. klasse. Det var en dramatisk hændelse, der samtidig fik nogle konsekvenser for udviklingen af 1700 tallets landbrugssamfund. Der ville være roller til både de yngste og de ældste elever på hver deres niveau.

Rollespillet

Det element i forløbet, vi havde mindst kontrol med, var rollespillet, da vi her forsøgte at overlade så meget som muligt til eleverne selv. Det var med en vis spænding, vi startede på den fase hver dag. Rollespillet skulle gerne kunne aktivere alle aldersgrupper. De ældste aldersgrupper skulle her få lejlighed til at vise, om de havde fået en vis forståelse for, hvordan 1700 -tallets landbrugssamfund fungerede. Rollespillet ville give alle mulighed for at blive aktiveret – som statister og som indehaver af rollerne som herremand og fæstebønder.

Bente Trane fortæller

Planen var, at læreren præsenterede eleverne i hver af de to grupper på ca. 20 elever fra venskabsklasserne for problemstillingen - branden i Glim. Eleverne skulle så selv – ud fra den viden de havde fået i løbet af dagen – kunne fremstille et kort teaterstykke om, hvad der var sket i Glim i 1761, og hvordan de forestillede sig, at diskussionen mellem lensgreve/foged og fæstebønder og mellem fæstebønderne indbyrdes om udflytningen o. s. v. havde fundet sted.

Det var også planen, at overlade det helt til eleverne selv at lave stykket uden anden hjælp end oplysningerne om branden, men det viste sig at være for optimistisk inden for den tidsramme, vi havde til rådighed. Forløbet blev derfor mere styret af de to lærere. Eleverne fyldte så selv på og lavede et lille teaterstykke, der startede med et bondebryllup. Den del af spillet gik især de yngste

klasser meget op i – de har jo set mange bryllupper i amerikanske film! Dialogen, som de enkelte grupper anvendte, havde de selv lavet/improviseret.

Bryllupshøjtideligheden blev afbrudt af katastrofe meldingen: *"Det brænder!"* Derefter blev der hektisk aktivitet med at slukke ilden. Da det var overstået, kom de store elever i aktion som lensgreve, foged, mere eller mindre vrangvillige fæstebønder. Det hele endte med, at bønderne lod sig overtale/lokke/true til at flytte ud til Ledreborg Allé, og så blev der som regel indbudt til fest. De ældre elever demonstrerede her, at de i løbet af dagen havde fået en vis fornemmelse for, hvordan datidens bondesamfund var indrettet. Det vakte dog en vis opmærksomhed, da en gruppe mente, at det var lensgreven, der havde givet ordre til at sætte ild på gårdene i Glim for at skabe en situation, hvor bønderne ville være nemmere at overtale til at flytte ud !

Rollespil

Konklusion

De 4 dage var krævende for de involverede. Der var meget, der skulle klappe. Tidsrammen var forholdsvis snæver. Til trods for det var der stor tilfredshed med forløbet blandt alle de involverede parter fra arkivleder til de frivillige fortællere. Noget tilsvarende gør sig gældende fra skolens side, har jeg erfaret.

Det vigtige spørgsmål er så: Hvad har eleverne fået ud af det? Karin Christensen, lærer på Allerslev Skole og den, der havde det overordnede ansvar for ugen, sagde, at eleverne overordnet set virkede tilfredse med ugen. Mange af børnene havde sagt, at de var overraskede over, at der var så mange spændende ting i lokalområdet.

Skolen havde bedt de enkelte elever evaluere forløbet. Elevernes oplevelse af ugen var mere blandede.

Flere elever fra 9. klasse kritiserer forløbet for at være nærmest spild af tid; man burde i stedet for have brugt tiden på at arbejde med eksamensfagene. Eleverne fra 3. og 4. klasse syntes, at der havde været mange sjove oplevelser i løbet af ugen.

En anmeldelse:

GEVNINGE KIRKE I TID OG ÅR

Af Bente Trane

En dag i november 2013 bankede det på døren til arkivet i Lejre. Ind træder Hans Lund Nielsen og overrækker arkivaren en bog. Jeg tager imod bogen, og det første, jeg bemærker, er, at bogen har et flot layout. Det er altid en fornøjelse at læse en fagbog, hvor opstillingen er overskuelig og tillige indbydende at læse i.

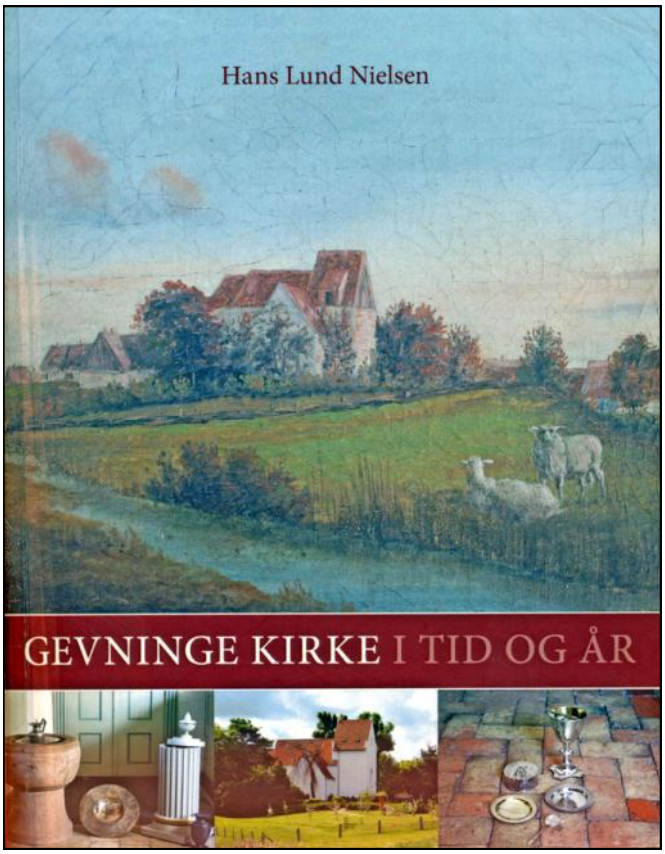

”Kunne Gevninge kirke tale ” Sådan begynder en artikel i Roskilde Tidende i 1972 skrevet af Jørgen Brendekilde.
Nu taler Gevninge kirke - Hans Lund Nielsen har skrevet en bog om kirken: ”Gevninge kirke i tid og år”.
Bogen beskriver kirkens historie fra ca. 1250 til 2010, hvor den nye kirkegård blev indviet. Bogens titel fortæller, at det er kirkens historie, men det er i høj grad ligeledes et lille stykke Danmarks historie – en historie om en landsby på Midtsjælland.
Omdrejningspunktet er kirken, men også de personer, der har været med til at præge kirken. Hans Lund Nielsen refererer for eksempel til murermester Anders Andersen, som sikkert havde virket som murer ved kirken i Gevninge (s. 65). Det fortælles, at Anders gerne ville begraves inde i kirken ” men både navn og stilling var Anders imod” (s. 66). Han var ikke adelig ”eller noget lignende” (s. 66). Dog betalte han 6 rigsdaler, og derved kunne han erhverve sig en plads nederst i gangen mod alteret.
Ironien mangler heller ikke, når forfatteren skriver om Gothard Braem, som ejede Lindholm Gods fra slutningen af 1600 - til begyndelsen af 1700 tallet. Braem omtales som en fremsynet mand, der dels lod sakristiet bygge, dels et gravkapel under bygningen. Godsejeren karakteriseres således:

”Braem (var) også benævnt med følgende titler: Etatsråd, justits- og kammerråd samt godsejer. Han har sikkert betrådt de bonede gulve hos de kongelige”. (s. 68)

Alle, som på en eller anden måde har været med til at planlægge kirkens bygninger, er nævnt i bogen.

Kirkens rum beskrives, hvornår de er bygget, og hvad de blev brugt til. Våbenhuset bliver naturligvis også omtalt. Det blev bygget i 1500 tallet, og forfatteren benævner det som en ”velstandsknast”, for det var der, man skulle lægge sin ”kårde, før man kunne træde anstændig ind i kirkerummet” (s. 62). Her må jeg korrigere Hans Lund, idet våbenhuset antyder, at det var et sted, hvor man anbragte sine våben, men våbenhusene blev bygget, fordi der skulle være et sted, folk kunne opholde sig i ly for vind og regn, hvis de ikke kunne komme ind i kirken på grund af at præsten endnu ikke havde ”renset” dem . Der er eksempler på, at våbenhuset blev bygget ud fra den betragtning, at barselskvinder ikke skulle opholde sig udenfor kirken og vente på, at præsten havde renset dem. Desuden er der mange våbenhuse, der ligger mod nord – hvilket var placeringen af den oprindelige kvindedør til kirken.

Den generelle historie

Det er altid godt, når lokalhistorien ikke ”er alene” – Det lokale er afhængigt af det, der sker i den resterende del af landet, og de brydninger, der foregår i resten af verden – med et moderne begreb bliver verden mere globaliseret.

Hans Lund Nielsen inddrager i høj grad verdenen uden for Gevninge – lige fra 5000 år f. Kr. og til nutiden. Det er et ambitiøst projekt med mange informative oplysninger, hvor nogle kunne udelades, da bogen handler om Gevninge Kirke, og Danmark blev først kristnet i 900-tallet.

Alligevel skal det ikke afholde mig fra at anbefale bogen på det varmeste, fordi man kan mærke Hans Lund Nielsens viden og ydmyghed overfor kirken. Han har levet med kirken, set og fulgt forandringerne med kærlighed gennem tekst og billeder.

Som han selv skriver i bogen ”*Fra barnsben har jeg været fortrolig med kirkelivet*”.

Bogen kan bruges af den lokale befolkning, men så sandelig også af os, der kommer fra en anden del af landet og ønsker at bevæge sig til Gevninge kirke og høre om dens historie gennem Hans Lund Nielsens ord.

Hans Lund Nielsen

”Gevninge kirke i tid og år”, udgivet af Herslev-Gevninge-Kornerup menighedsråd, 2013

NYT FRA FORENINGERNE

LEJRE HISTORISKE FORENING

Formand: Karl Frandsen, Hvalsøvej 23, Osager, 4320 Lejre, *tlf.* 46497483,
E-mail: karlfrandsen@dlgmail.dk
Hjemmeside: www.lejre-historiske-forening.dk

Afholdte arrangementer

Vi har netop afholdt en som sædvanlig meget vellykket generalforsamling. Efter generalforsamlingen fortalte Jørgen Poulsen om et undervisnings – og forskningsprojekt i Albertslund om Vikingernes liv og færden i området. En meget engageret og levende fortælling.

Kommende arrangementer

Rundture i Lejre kommune med bus

I forbindelse med Lejre Kulturdage har de tre historiske foreninger i lighed med sidste år arrangeret to rundture i vores kønne kommune. Karl Frandsen, Bent Gottfredsen og Karl Johan Rubæk guider og fortæller om, hvad vi ser.

Lørdag den 3. maj klokken 13.00 til 16.00 eller tirsdag den 6. maj klokken 18.00 til 21.00.

Begge dage starter vi ved Søen i Hvalsø. 70 kr. pr voksen og 40 kr. pr barn

Af hensyn til bussen er tilmelding nødvendig til Karl Frandsen, 30257483 eller helst mail:
karlfrandsen@dlgmail.dk

Besøg i Gevninge Kirke

Vi besøger Gevninge Kirke **onsdag den 21. maj klokken 19.00.**

Hvorfor er Gevninge Kirke noget særligt? Hans Lund Nielsen fortæller ud fra sin omfattende viden om kirken, der også er blevet til bogen: " Gevninge Kirke i tid og år." Bogen fletter historiske fakta sammen med kirkens historie. Der serveres kaffe undervejs i kirkens sakristi.

Besøg på Egholm Slot

Vi får en gennemgang af våbensamlingen og hører om godsets historie.

En samling af mere end 600 våben fra 1600- tallet til og med 2. verdenskrig. Specielt er 2. verdenskrig rigt repræsenteret i samlingen.

Egholm Slot. Foto Olav Sejerøe

Vi mødes ved museet Trehøjevej 45-47, 4070 Kirke Hyllinge **mandag den 16. juni klokken 19.00**

Entre er 100 kr. pr person. Da der er begrænset plads, er tilmelding nødvendig til Karl Frandsen,

email: karlfrandsen@dlgmail.dk eller tlf. 30257483

Annonce

Gl. Kongsgård – museum og café

I Gl. Lejre ligger et lille frilandsmuseum, Gl. Kongsgård, som er værd at besøge
Der er også en hyggelig lille café med udendørs servering.
Det gamle stuehus og Haveholdets café er åben:
alle torsdage og søndage fra kl. 13 til 16 i juni, juli og august.
I caféen kan der købes kaffe / te og kage.
Lejre Museum og Lejre Museumsforening

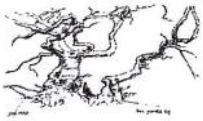

EGNSHISTORISK FORENING FOR HVALSØ

Formand: Bent Gottfredsen, *tlf.* 46492663, *E.mail:* vs.gl.smedje@gmail.com
Hjemmeside: www.egnshistoriskforening-hvalsø.dk

Afholdte arrangementer

Sagn og Myter fra Lejreegnen

Den 19. oktober drog en lille tapper skare til skovs fra Hvalsø i et helt umuligt vejr.

Vi besøgte åstederne for nogle af de sagn og myter, der har været beskrevet i Lethrica. Det var Valdemarsvejen, Kong Skinders Høj, kæmpestenen på Ørnevej og Kropladsen i Hvalsø.

Formanden fortalte om sagnene undervejs.

Foreningen havde lovet bagværk til den medbragte kaffe. Det rakte!

Generalforsamling og Fortælleaften

Generalforsamlingen afholdtes traditionen tro på Gundestedgård i Hvalsø.

Vi startede som vanligt med fællesspisning af gnaveben med grovbrød.

På selve generalforsamlingen godkendtes formandsberetningen og regnskabet.

Kontingentet fastsattes uændret. Til bestyrelsen genvalgtes Bent Gottfredsen og Thyra Johannesen. Til ny suppleant valgtes Henriette Theil, idet Anne Jægerskou ikke havde ønsket genvalg.

Formandsberetningen, regnskabet og referatet kan ses på hjemmesiden.

Annemarie på slap line

Efterfølgende fortalte Annemarie Krarup sagn fra egnen på sin egen helt betagende måde.

Vi hørte bl. a. om Thyra Boløkse og hendes 12 røversønner, som hun lige havde mødt i Borrevejle Skov på vej ud til os.

Så fik vi Beowulfsagnet med den ædle helt og den grumme Grendel og hans endnu værre mor i al sin gru, og som afslutning en helt "ny" lokal kærlighedshistorie.

Se hele billedserien fra generalforsamlingen

og fra Annemaries fortællen på hjemmesiden.

Kommende arrangementer

Valborgaften

Onsdag den 30. april kl 18.00 afholdes den traditionsrige valborgaften på Tadre Mølle i samarbejde med Tadre Mølles Venner.

Vi starter som vanligt med i fællesskab at pynte og rejse majstangen.

Der vil blive fællessang, sang ved Sawarabykoret og som noget nyt Såby Børnekor, både alene og sammen med Sawarabykoret.

Formanden vil fortælle om majtraditionerne.

Herefter vil Sirenerne – fem friske piger fra Lirum-Larum hjælpe os med at synge, spille og danse. Vi glæder os til gensynet.

Møllevennerne vil sælge mad og drikke til rimelige priser til gavn for den fortsatte istandsættelse af Maries Hus.

Der er fri adgang.

Tag Blomster med til majstangen!

Lejre Kulturdage

De historiske foreninger arrangerer i fællesskab to busture rundt i kommunen.

Det bliver lørdag den 3. maj kl. 13.00 og tirsdag den 6. maj kl. 18.00.

Se nærmere i programmet for Lejre Kulturdage.

Maries fødselsdag

Torsdag den 14. august fejrer vi Marie Hansens 112 års fødselsdag på Tadre Mølle i samarbejde med Tadre Mølles Venner.

Der vil i lighed med sidste år blive musikalsk underholdning og forplejning med kaffe og kage.

Arrangementet vil blive annonceret i Midtsjællands Folkeblad, omtalt i pressen og komme på foreningernes hjemmesider.

Sagn og Myter fra Lejreegnen

Lørdag den 27. september kl. 14.00 bliver der vandretur til Lommestenen.

Vi mødes på hjørnet af Elverdamsvej og Ordrup Gade (se vejviseren).

Herfra spadserer vi gennem Ordrup by, over motorvejen, ad Isefjordstien frem til den troldkastede kæmpesten, der ligger på Brammernæsset lige inden for dæmningen over Tempelkrog.

Det er en meget smuk tur. Vi får udsyn

til det maleriske Egernæs og ser Elverdamsåens udløb i Isefjorden. Fra dæmningen er der vidt udsyn til det gamle voldsted Asserholm, fjorden og det inddæmmede areal.

Formanden fortæller undervejs, ikke blot om sagnet om den troldkastede sten, men også om nyt og gammelt undervejs.

Se Lethrica april 2011 side 26 og 27. Bladet kan også ses på hjemmesiden.

NB: Turen bliver en frisk travetur på fem til seks km med korte stop undervejs.

Hvis vejret er til det, så tag kaffen med til et lidt længere stop midt på dæmningen.

Frivillige fra Jernbanemuseet viser rundt i Roskildes gamle remise

Der inviteres til rundvisning med Peter W. Rasmussen på Roskilde remise Lørdag den 24. maj kl 14.

Bygningerne er opført i 1900 og fredet i 1992. De benævnes også Roskilde maskindepot og er DSB Museumstogs værksted for damplokomotiver.

På remisen ses mange store og små damplokomotiver. Der produceres også et helt nyt lokomotiv, idet lokomotivet ODIN er under bygning.

Tag praktisk tøj på, da remisen er et værksted, ikke et traditionelt museum.

Alle er velkomne – tilmelding ikke nødvendig.

Adressen er DSB Museumstog, Roskilde Remise, Skovbogade 43, 4000 Roskilde

Udflugt til herregårde i Sydvestsjælland lørdag den 30. august

Kørsel i egne biler (samkørsel kan aftales)

Kl. 8.30: Mødetid og afgang fra P-pladsen ved Søvej, Hvalsø.

Kl. 10.00: ankomst til Borreby Herreborg. Herefter rundvisning.

Frokost (medbragt madpakke) indtages på Stigsnæs havn i det fri med udsigt til Agersø.

Besøg i Ørslev kirke (den berømte dansefrise). Introduktion v/HC.

Kl.14.30: Holsteinborg. rundvisning v/ Ole G. Nielsen.

kl.16.00: Hjemkørsel

Pris: For ikke-medlemmer 150 kr. For medlemmer af de andre foreninger 100 kr. For foreningens medlemmer 50 kr.

BRAMSNÆS LOKALHISTORISKE FORENING

Formand: Bjarne Holm, *E-mail:* jeanbjarne@holm.mail.dk
http://www.bramsnaeslokalhistorie.dk

Kommende arrangementer

Nu er det efterhånden blevet så lyst i vejret, at vi kan komme rundt på de steder, man normalt ikke ser - så vi skal op på lofterne og ned i krypterne på **Roskilde Domkirke** mandag d. 19. maj kl.17.00.

Lørdag d. 14. juni kl.11.00 besøger vi **Dragsholm Slot**, der blev bygget af Roskildebispen i begyndelsen af 1200-tallet og senere ombygget til forsvarsborg og statsfængsel for bl.a. Jarlen af Bothwell. Vi ser slottets mange sale, slotskirken, "Den indmurede Dame" samt den smukke slotspark.
Pris 50 kr. Tilmelding senest 31/5 på mail: blf.bramsnaes@live.dk eller Irene Petersen

Dragsholm slot

tlf.: 59 65 92 47/ 23 35 35 74.
Der er mulighed for at spise – men man må selv bestille bord, tlf.: 59 65 33 00.

Zonen, Nyvang. Foto Peter Castenheim

Lørdag d. 13. sept. kl. 13.00 mødes vi på parkeringspladsen ved **Andelslandsbyen Nyvang,** hvor vi skal se brugsen, forsamlingshuset, kirken og Zonen. Guiden vil samtidig fortælle generelt om Nyvang og husene.
Pris 100 kr.
Tilmelding senest 31/8 på mail:
blf.bramsnaes@live.dk
eller Irene Petersen
tlf.: 59 65 92 47/ 23 35 35 74.

LEJRE MUSEUMSFORENING

Formand: Philippe Bourbon, E-mail: philippebourbonparme@gmail.com

Afholdte arrangementer

Siden det seneste Lethrica udkom, har der været to foredragsaftener i foreningen. Arne Hardis fortalte om Fætter Andreas` breve – en udvandrerhistorie, og generalsekretær Knud-Erik Therkelsen, Grænseforeningen, talte om at tilhøre det danske mindretal i Sydslesvig – før, nu og i fremtiden. Begge aftener var velbesøgte.

Kommende arrangementer

Mandag d. 28. april generalforsamling kl. 18 (NB!) på Lejre Museum, Hestebjerggård i Gl. Lejre. Foreningen vil være vært ved et lille traktement i forbindelse med generalforsamlingen. Efter generalforsamlingen følger kl. 19.30 et foredrag ved museumsinspektør Naomi Pinholt med titlen: Inderst inde .

Hun vil fortælle om, hvad vi har haft på inderst inde gennem tiderne, og om hvilke æstetiske og samfundsmæssige idealer vore kroppe har skullet afspejle. Der er gratis adgang til foredraget for alle interesserede, da det er Lejre Museum, der arrangerer foredraget i forbindelse med Lejre Kulturdage.

Søndag d. 4. maj kl. 13 – 16
Gl. Kongsgård udstilling og café holder åbent i anledning af Lejre Kulturdage. Kaffen serveres i de hyggelige bondegårdsstuer.

Tirsdag d. 13. maj kl. 19 i Felix
Hvad var Lejre? Museumsinspektør Tom Christensen, Roskilde Museum, har netop færdiggjort manuskriptet til sin bog om Lejreundersøgelserne, som efter planen udkommer i 2014. I foredraget vil vi høre om hans konklusioner på de arkæologiske undersøgelser i Gl. Lejre. (Entré for ikke-medlemmer: 50 kr.)

Lørdag 23. – søndag 24. august udflugt til Søby brunkulslejer og Skjern Å
De nærmere detaljer vil man kunne finde i det vedlagte program. Overnatning på Skarrildhus ved Sdr. Omme.

Søndag d. 31. august Markedsdag, Gl. Kongsgård, Gl. Lejre

Lørdag d. 26. September. Foreningens sommerfest på Lejre Museum.

LEJRE MUSEUM 2014 SOMMERVANDRINGER

I samarbejde med Lejre Historiske Forening og Lejre Museumsforening inviterer Lejre Museum igen i 2014 til en række spændende historiske sommervandringer i Lejreområdet. På flere af turene vil der være mulighed for at se Lejre Museum på Hestebjerggård og Gl. Kongsgård, hvor der kan købes kaffe og kage (30 kr.), som bestilles inden vandringens start. Sommervandringerne er gratis. Ingen tilmelding. ***Hvor intet andet er anført er mødestedet: P-pladsen ved Lejre Museum.***

Torsdag d. 3. juli, kl. 18.30 I vikingernes fodspor. 1,5 km vandretur i Lejrekongernes fodspor rundt om Gl. Lejre. Guide: Tom Christensen, Lejre Museum. Varighed: 2,5 timer.

Torsdag d. 10. juli, kl. 10.30 Vikinger, gudinder og herremænd. 6 km vandretur fra Gl. Lejre til Herthadalen, Sagnlandet og Gevninge Overdrev. Madpakke medbringes. Guide: Karl Frandsen, Lejre Historiske Forening. Varighed: 3,5 timer.

Torsdag d. 17. juli, kl. 10.30 Stationsby, herregårdsanlæg og vandmøller. 5 km vandretur over Lejre Stationsby, Ledreborg Park. Madpakke medbringes. Guide: Hans Jørgen Lych Larsen, Lejre Museumsforening. Varighed: 4 timer.

Søndag d. 20. juli, kl. 13.00 Gl. Kongsgård. Besøg Gl. Kongsgård Kaffe og kage kan købes. Guide: Lejre Museumsforenings havehold. Varighed: 1 time. Mødested Gl. Kongsgård, Orehøjvej 12.

Torsdag d. 24. juli, kl. 18.00 Vikinger, gudinder og herremænd. 6 km vandretur fra Gl. Lejre til Herthadalen, Sagnlandet og Gevninge Overdrev. Kaffe medbringes Guide: Karl Frandsen, Lejre Historiske Forening. Varighed: 3 timer.

Torsdag d. 31. juli, kl. 10.30 Åvandring omkring Lejre. 2 km vandretur. Guide: Anni Larsen, Lejre Historiske Forening. Varighed: 2 timer.

Torsdag d. 7. august, kl. 10.30 Projekt Ledreborg - et storslået udviklingsprojekt fra midten af 1700-tallet. 4 km vandretur. Madpakke medbringes. Guide: Hans Jørgen Lych Larsen, Lejre Museumsforening. Varighed: 3 timer.

Søndag d. 10. august, kl. 13.00 Gl. Kongsgård. Besøg Gl. Kongsgård. Kaffe og kage kan købes. Guide: Lejre Museumsforenings havehold. Varighed 1 time. Mødested: Gl. Kongsgård, Orehøjvej 12.

Torsdag d. 14. august, kl. 18.30 Åerne, stationsbyen og klosteret. 5 km vandretur gennem Lejre Stationsby og Allerslev. Kaffe medbringes. Guide: Karl Frandsen, Lejre Historiske Forening. Varighed: 3,5 timer.

Torsdag d. 21. august, kl. 10.30 I vikingernes fodspor. 1,5 km vandretur i Lejrekongernes fodspor. Madpakke kan indtages efterfølgende på Gl. Kongsgård. Guide: Anni Larsen, Lejre Historiske Forening. Varighed: 2,5 timer.

Torsdag d. 28. august, kl. 10.30 Åerne, stationsbyen og klosteret. 5 km vandretur gennem Lejre Stationsby og Allerslev. Madpakke medbringes. Guide: Karl Frandsen, Lejre Historiske Forening. Varighed: 3,5 timer.

TADRE MØLLES VENNER

Formand: Kjeld Ewald Hansen, E-mail: ewald@knus.dk
Hjemmeside: www.tadremoellesvenner.dk

Siden sidst på Tadre Mølle

Uge 42 i oktober stod i "Kartoffelferiens" (efterårsferiens) tegn.

Der blev gravet kartofler op i køkkenhaven.

De blev revet fint og drænet til kartoffelmel, som de mange ivrige børn bagte velsmagende sprøde småkager "sandmysser" af.

Der blev uddelt smagsprøver, og hvert barn hjemførte en lille pose med de lækre sager.

Andre af børnene oplevede, hvor besværligt det var at kærne sit eget smør. Roskilde Museum ved Lone Fasmer stod for aktiviteten, mens TMV holdt møllen kørende og caféen åben.

I efteråret plantede TMVs havehold de mange Fredensborg-roser, som har klaret vinteren fint i det lange bed foran Maries Hus. Vi glæder os til snart at kunne nyde synet af blomsterfloret.
Desværre blev gartnernes flotte store roer fjernet fra haven i september, så julens roelygter kom i fare. En venlig "sponsor" formidlede heldigvis et læs, så julen blev reddet – tak for det!

Traditionen tro afholdt TMV det årlige julemarked 1. søndag i advent.
Her var alle "hjul" sat til med diverse boder med fint kunsthåndværk, åbent hus med café i Maries Hus, kræmmerbod i den daglige café, vækning af nissen, der efterfølgende dansede og legede med børnene i laden, samt heste, geder og gæs i hestestalden.
Der var juletræssalg på gårdspladsen, og "svinehuset" bød på selvarbejdende værksteder, hvorfra børn og barnlige sjæle bragte snittede træknive, uhyggelige – og hyggelige - roelygter og flotte natur-juledekorationer med hjem.
Det er populært med disse gratis aktiviteter, og vi møder altid kun glade og positive mennesker her.
Som altid blev julemarkedet en kanonsucces, og tilmed var overskuddet i år det største nogen sinde – dejligt for det fremtidige frivillige arbejde på stedet.
Tak for opbakningen!

Thorkild murer ny skillevæg op i bryggerset

Selv om møllen har holdt "vinterferie", er der sket meget på stedet.
Havefolk og håndværkere har udnyttet noget nær hver formiddag i den ret så milde vinter til at komme et skridt videre.
I husets nord-ende er der flyttet vægge i forbindelse med det nye personaletoilet, bryggerset og det nye personalekøkken. Vand og afløb i den forbindelse er lige på trapperne, ligesom man er godt på vej med planlægning af indretningerne her.
Entréen er gjort smukt i stand med nyt trægulv og nymalede vægge og loft. Brandmyndighederne kræver branddøre mellem entré og loftet og stueafdelingen. Branddøre er ikke just typiske for et 1800-tals hus, men en opfindsom håndværker i lauget har forsynet de glatte døre med lister, så de nu fremstår som fine "fyldningsdøre" – matchende

Entré med nye branddøre

det øvrige inventar i den afdeling af huset – også hvad angår farver. Det er blevet virkelig flot!

Der skæres yderligere ind og lidt opefter på "lindelysthuset", så der bliver

Sune beskærer lindelysthus

Tidligt liv i bistadet

lysere i prydhaven – til glæde for både planter og besøgende.

Efter ønske fra vores biavler, Susanna ("Bier") vil haveteamet så honningurt i nærheden af staderne - og efterhånden som afgrøderne høstes også i haverne. Bierne bliver glade!

Der bliver fældet et par træer i den gamle frugthave. Her tænkes genplan-

Frugthaven

tet nye gamle sorter af robuste frugttræer.

Smæklåger ved trampestien opsættes, inden der kommer dyr i folden.

Olaf Manske hugger bogstaver

Der er ved årsskiftet indgået samarbejdsaftale med Roskilde Museum – (RM) - angående arbejdsfordeling og ansvarsområder fremover.

RM har i vinterens løb ryddet en del op i ko- og hestestald, og når det er afsluttet, vil de frivillige håndværkere gå i gang med at reparere murene – de trænger hårdt!

Hensigten er, at der altid skal være klar til, at der kan være dyr i staldene ved arrangementer, og at lokalerne i dårligt vejr kan benyttes til madpakkespisning mm.

RM har ryddet op i vegetationen omkring mølledammen.

Ved renovering af lægeurtehaven har RM påtaget sig at opsætte nye plantekasser. Haveteamet vil holde gangarealerne, og Anne Grethe Rødvig, som i sin tid etablerede haven sammen med Tølløse Produktionsskole, vil sammen med flere andre omrokere, genplante og passe haverne.

Marie Hansens Fond har formidlet indhugning af "TADRE MØLLE" på den store sten ved indkørslen ved Tadre Bæk. Bogstaverne bliver malet op. Her og i skoven bliver opsat to sten med nr. 23. Det er billedhugger Olaf Manske, der udfører arbejdet.

Engene er igen slået med hjælp af tækkemandens special-bæltekøretøj – som sidste forår.

Sidst, men ikke mindst: Vi har netop fået bevilget 28.000 kroner fra Nordea-fonden til det nye køkken!

Tapetspøgelse i havestuen

Der er altid åbent for tilmelding af flere medlemmer i TMV og for flere frivillige i arbejdslauget!!!

Se mange flere billeder på TMV`s hjemmeside.

Mindeord

Viggo Nielsen døde mandag den 24. februar. Hermed har Lejreegnen mistet sin gode ånd gennem seks årtier.

Viggo var både jurist og arkæolog og blev den første direktør for den daværende Fredningsstyrelse.

Viggo var først naturfredningsmand og blev siden som embedsmand den centrale person bag den store revision og modernisering af naturfredningsloven i 1969, hvor planlægningen kom ind i fredningen.

I bogen Det Tabte Land fremsætter forfatteren Kjeld Hansen den formodning, at det var den myreflittige Viggo Nielsen, der 20 år før Gro Harlem Brundtland formulerede målsætningen *"at de naturgivne ressourcer skal bruges således, at de kan slå til til så mange formål som muligt, både nu og i fremtiden"*. Formodningen er korrekt!

På det faglige område var Viggos store engagement oldtidens agerdyrkning. Det blev til mange undersøgelser sammen med hustruen Gudrun og til mange store faglige værker. Det sidste om Oldtidsagre på Sjælland udkom på hans 90 årsdag, naturligvis helt opdateret med de nye digitale landskabsmodeller. Ved sin død som 94-årig arbejdede han på bindet om oldtidsagre på Fyn.

Viggo Nielsen fremviser oldtidsagre i Borrevejle Skov i regnvejr i 2010

På Lejreegnen har vi meget at være Viggo taknemlige for: Han var drivkraften bag de store landskabsfredninger og førte personligt forhandlingerne med godsejerne. Viggo var også manden bag de statslige arealerhvervelser ved Gl. Lejre, statens engagement i Lejre Museum og statens erhvervelse af Tadre Mølle.

En strukturreform medførte nedlæggelsen af Viggos opfindelse - de statslige fredningsplanudvalg.

Dermed blev arbejdet med gennem fredninger og erhvervelser at sikre de tre store statslige indsatsområder Hammerknuden, Dybbøl Banke og Gl. Lejre afbrudt kvarter i tolv. Det var Gl.

Lejre, det gik ud over. Det gik Viggo meget på.

Da Fredshøjgård med den ældste kongehal kom til salg, var det meget tæt på, at det lykkedes Viggo at formidle en erhvervelse for fondsmidler. Da det ikke lykkedes, formåede han i stedet at overbevise Danmarks Naturfredningsforening om, at den burde rejse den manglende fredningssag – som han længe havde haft liggende - selv om der i høj grad var tale om en kulturhistorisk motiveret fredningssag. Viggo skal også have æren for at overbevise foreningen om, at Ledreborg Allé – indgangen til Lejres herligheder - skulle med ind i fredningen.

Viggo deltog aktivt i fredningsnævnets besigtigelse og forhandling om sagen, og hans vægtige indlæg blev helt afgjort af betydning for udfaldet. Fredningsnævnets positive afgørelse var ham en stor glæde.

Jeg skulle have hentet ham til Natur- og Miljøklagenævnets behandling af ankesagen.

Viggo var engageret, klar og aktiv til det sidste.

I de historiske foreninger er vi Viggo taknemlige for indsigtsfulde foredrag på Felix og for bidrag til Lethrica.

I Lejre har Viggo sat sig mange blivende minder. Derfor er vi mange her, der vil mindes ham og hans indsats med taknemlighed.

Bent Gottfredsen

ARRANGEMENTER OG SÆRUDSTILLINGER PÅ MUSEERNE I LEJRE KOMMUNE

Åbningstider 2014

Lejre Museum

2/1 - 30/6: Lør- søn- og helligdage 11-16.
1/7 - 31/8: Alle dage 11-16.
1/9 - 30/12: Lørdag og søndag 11-16
Gratis entré

Gl. Kongsgård

1/6 – 31/8: Torsdag og søndag, kl. 13-16
Gratis entré

Tadre Mølle

17/4 – 21/4: Påskeåbent, alle dage kl.11-16.

1/5-30/6: Lør- søn- og helligdage, kl. 11-16

1/7-31/7: Alle dage kl. 11-16

1/8-31/10: Lørdag-søndag samt alle dage i uge 42, kl. 11-16.

Voksne: 25 kr. Gruppebillet 15 kr. (min. 5 personer). Unge under 18 år gratis.

Arrangementer:

TADRE MØLLE

20-21/4 kl. 11-15	Påskeæg og påskekyllinger/Gratis for unge under 18 år
30/4 kl. 18-21	Valborg Aften/Gratis
11/5 kl. 10-12	Krible-krabledag/Gratis
15/6 kl. 11-16	Dansk Mølledag/Gratis
22/6 kl. 10-16	Kildemarked
13/7 kl. 11-15	Landsbysmeden
20/7 kl. 11-15	Rebslageren
27/7 kl. 11-15	Store bagedag
7/9 kl. 10-12	Krible-krabledag/Gratis
20/9 kl. 12-15	Plantemarked/Gratis

LEJRE MUSEUM

17-18/4 kl. 13-16	Påskeæg og påsketraditioner på Gl. Kongsgård/Gratis
26/4,kl. 13-16	Store knapdage/Gratis
27-30/4 kl. 11-16	Store knapdage/Gratis
28/4 kl. 19.30-21	Foredrag v. Naomi Pinholt: "Inderst inde"/Gratis
4/5 kl. 13-16	Åbent hus på Gl. Kongsgård/Gratis
6/7 kl. 13-16	Flintworkshop/Gratis
31/8 kl. 11-16	Markedsdag på Gl. Kongsgård/Gratis
14/9 kl. 10-16	Kulsvierdag/Gratis
28/9 kl. 13-16	Store snittedag på Gl. Kongsgård/Gratis

Se nærmere omtale på www.roskildemuseum.dk

Lethrica

Lethrica er tidsskrift og medlemsblad for de historiske foreninger i Bramsnæs, Hvalsø og Lejre samt Lejre Museumsforening og Tadre Mølles Venner. Arkiverne og museerne tilbydes en fast rubrik.

Lethrica betyder "Noget om Lejre", og bladet er en sammenlægning af Lejre Historiske Forenings blad Lethrica og Nyt fra Egnshistorisk Forening i Hvalsø.

Forsendelse: Lethrica tilsendes medlemmerne af de tre historiske foreninger, Lejre Museumsforening og Tadre Mølles Venner samt lokalarkiverne. Ved ***manglende levering*** rettes henvendelse til de respektive foreninger:

LHF: Anni Larsen,
tlf. 46480725,
annilejre@email.dk

EHF: Ole Theill Knudsen,
tlf. 22808664
ole@gundested-camping.dk

BLF: Bjarne Holm
jeanbjarne@holm.mail.dk

LM: Philippe Bourbon
philippebourbonparme@gmail.com
TMV: Karsten Druedahl
info@tadremoellesvenner.dk

Redaktionsudvalg:
Karl Frandsen, Bent Gottfredsen, Bjarne Holm, Hans Jørgen Lych Larsen, Karin Gottfredsen

Redaktion og layout:
Thyra Johannesen
thsj@mail.tele.dk

FORENINGERNES KOMMENDE ARRANGEMENTER

Mandag d. 28. april kl. 18 **Generalforsamling på Lejre Museum, Gl. Lejre. (LM)** Efter generalforsamlingen kl. 19.30 **Inderst inde. (LM)**

Onsdag den 30. april kl 18 **Valborgaften på Tadre Mølle (EHF og TMV)**

Lørdag den 3. maj kl. 13-16 **Rundtur i Lejre kommune (LHF, EHF og BLF)**

Søndag d. 4. maj kl. 13 – 16 **Gl. Kongsgård udstilling og café**

Tirsdag den 6. maj kl. 18-21 **Rundtur i Lejre kommune (LHF, EHF og BLF)**

Tirsdag d. 13. maj kl. 19 i Felix **Hvad var Lejre? (LM)**

Mandag d. 19. maj kl.17 **Roskilde Domkirke (BLF)**

Onsdag den 21. maj klokken 19 **Gevninge Kirke (LHF)**

Lørdag den 24. maj kl 14 **Roskilde remise (EHF)**

Lørdag d. 14. juni kl.11 **Dragsholm Slot (BLF)**

Mandag den 16. juni kl. 19 **Egholm slot (LHF)**

Torsdag den 14. august **Maries fødselsdag på Tadre Mølle (EHF og TMV)**

Lørdag 23. – søndag 24. august **Udflugt til Søby brunkulslejer og Skjern Å. (LM)**

Lørdag den 30. august **Udflugt til herregårde i Sydvestsjælland (EHF)**

Søndag d. 31. august **Markedsdag, Gl. Kongsgård, Gl. Lejre. (LM og Lejre Museum)**

Lørdag d. 13. september kl. 13 **Andelslandsbyen Nyvang (BLF)**

Lørdag d. 26. September **Museumsforeningens sommerfest på Lejre Museum. (LM)**

Lørdag den 27. september kl. 14 **Sagn og myter (EHF)**